

Univerzita Karlova v Praze

Právnická fakulta

Ivan Fritz

**ZDANĚNÍ PŘÍJMŮ FYZICKÝCH OSOB
(SROVNÁNÍ PRÁVNÍ ÚPRAVY V ČR
A VYBRANÝCH ZEMÍCH EU)**

Diplomová práce

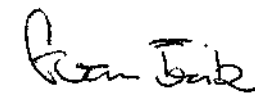
Vedoucí diplomové práce: JUDr. Petr Novotný

Katedra: Katedra finančního práva a financí

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 30. června 2008

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracoval samostatně pod vedením JUDr. Novotného a uvedl v seznamu literatury všechny použité literární a odborné zdroje.

V Praze dne 30. června 2008

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Ivan Fritz', written over a horizontal line.

Ivan Fritz

Na tomto místě bych rád poděkoval JUDr. Petru Novotnému za připomínky a odborné rady, kterými přispěl k vypracování této diplomové práce.

Obsah

1. Úvod	- 4 -
2. Obecně o zdanění příjmů fyzických osob	- 5 -
3. Právní úprava zdanění příjmů fyzických osob v České republice	- 7 -
Legislativa	- 7 -
Konstrukce daně z příjmů fyzických osob	- 7 -
Zdaňovací období	- 7 -
Poplatník	- 8 -
Předmět daně	- 8 -
Základ daně	- 15 -
Sazba daně	- 21 -
Úprava vypočtené výše daně	- 21 -
Zamezení dvojímu zdanění (§ 38f zákona)	- 24 -
Správa a výběr daně	- 26 -
Daňové přiznání	- 26 -
Zálohy na daň z příjmů	- 28 -
Daň vybíraná srážkou u zdroje a zajištění daně	- 29 -
4. Právní úprava zdanění příjmů fyzických osob ve Spolkové republice Německo	- 30 -
Legislativa	- 31 -
Konstrukce daně z příjmů fyzických osob v SRN	- 32 -
Zdaňovací období	- 32 -

Poplatník.....	- 32 -
Předmět daně.....	- 32 -
Sazba daně	- 35 -
Slevy na dani.....	- 39 -
Podpora rodinné politiky v rámci DPFO	- 41 -
Zjištění základu daně	- 42 -
Přírůstek stavu majetku podniku (§4 odst. 1 EStG).....	- 45 -
Přebytek příjmů nad výdaji (§4 odst. 3 EStG).....	- 45 -
Průměrné sazby (§ 13a EStG).....	- 45 -
Úprava základu daně.....	- 45 -
Zdanitelný příjem.....	- 46 -
Daňová ztráta	- 46 -
Zvláštní výdaje dle §10 EStG	- 46 -
Správa a výběr daně.....	- 48 -
5. Právní úprava zdanění příjmů fyzických osob ve Slovenské republice	- 51 -
Legislativa.....	- 51 -
Konstrukce daně z příjmů fyzických osob v SR.....	- 51 -
Zdaňovací období	- 51 -
Poplatník.....	- 51 -
Předmět daně.....	- 51 -
Základ daně.....	- 53 -

Sazba daně	- 56 -
Správa a výběr daně.....	- 57 -
Daňové přiznání.....	- 57 -
Zálohy na daň z příjmů	- 57 -
Daň vybíraná srážkou u zdroje	- 58 -
Zajištění daně.....	- 59 -
Úprava vypočtené výše daně	- 59 -
6. Závěr.....	- 61 -
7. Použitá literatura.....	- 64 -
8. Použité zkratky	- 65 -

1. Úvod

Pro svoji diplomovou práci jsem si vybral téma *Zdanění příjmů fyzických osob (srovnání právní úpravy v ČR a vybraných zemích EU)*. Téma zdanění příjmů jednotlivých občanů považuji za velmi poutavé. Daň z příjmů je i pro mnoho lidí první daní, která je napadne při dotazu na zdanění.

Vzhledem k obsáhlosti tématu jsem si k bližšímu srovnání s ČR vybral právní úpravu na Slovensku a v SRN. Pro plastičtější vykreslení situace na poli zdanění příjmů fyzických osob se budu snažit uvádět data za oblast celé EU.

V případě Slovenské republiky jde bez diskuzí o jednoznačnou volbu. Nejenom proto, že jsme do roku 1993 sdíleli jeden stát, ale zejména kvůli daňovým reformám provedeným na poli zdanění příjmů fyzických osob našimi východními sousedy. Daňové reformy byly součástí balíku reforem veřejných financí. Studium těchto reforem pro nás může být šancí, jak se vyvarovat některých chyb, protože i v České republice je čím dál zřejmější naléhavost úpravy systému veřejných financí.

K výběru SRN jsem přistoupil pro jeho roli hospodářského tahouna evropské unie. Navíc jde o jednoho z čelných zastánců modelu sociálního státu. V jeho daňovém systému tak najdeme, zejména z pohledu jednotlivců, zajímavé prvky. Tento náš západní soused je pro srovnání zajímavý i kvůli historickým reminiscencím. Startovní podmínky na začátku minulého století byly pro tehdejší blízkost našich zemí víceméně stejné, v cíli daném dnešním datem jsme ovšem každý na jiném stupni.

2. Obecně o zdanění příjmů fyzických osob

Daň z příjmů lze považovat za jednu ze základních složek daňových soustav jednotlivých států. Významnost této daně vyplývá nejen ze skutečnosti, že zajišťuje podstatnou část příjmů plynoucích do veřejných rozpočtů, nýbrž také tím, že postihuje pravidelně příjem poplatníka a citelně tak zasahuje do jeho soukromé sféry. Lze ji zařadit do kategorie daní přímých, daní důchodových, daní vybíraných srážkou i daní vybíraných na základě daňového přiznání, daní se shodnou osobou plátce a poplatníka stejně jako daní, kde osoba plátce a poplatníka totožná není.

V reáliích České republiky mohou být dle článku 11 odst. 5 Listiny základních práv a svobod daně uloženy jen na základě zákona, tento ústavní požadavek je u daně z příjmů splněn zákonem č. 586/1992 Sb., o dani z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, který daň z příjmů dělí na daň z příjmů právnických osob a daň z příjmů fyzických osob. Zákonná úprava zdaňování příjmů fyzických osob je dána i v Německu a na Slovensku.

Daň z příjmů fyzických osob je jednou z nejběžnějších daní. V současnosti nalezneme pouze několik států, kde se tato daň nevybírání (např. Bahamy či Omán). V počátcích jejího vybírání byly sazby nízké, nicméně postupem času a zejména po 2. světové válce v souladu s ekonomickou doktrínou keynesiánství značně vzrostly. Obrácení trendu nastává v 80. letech minulého století, kdy začínalo být zřejmé, že zásahy keynesiánců způsobují prohlubující se hospodářské problémy. Pro daň z příjmů fyzických osob je dále typické, že byt' netvoří rozhodující položku daňových příjmů je poměrně administrativně náročná. To vyplývá z vnitřní diferenciací důchodů. Další těžké rány jednoduchosti konstrukce DPFO zasazují snahy o sociální spravedlnost, kdy odraz individuality poplatníků mohou zprostředkovat pouze početné výjimky ze základní úpravy.

Na druhé straně je DPFO oblíbeným nástrojem k posilování spravedlnosti a efektivity daňové soustavy. Pro využívání DPFO tímto směrem mluví zejména:

- Jednoduchost nastavení progresivního zdanění, kdy nižší důchody jsou zdaňovány relativně méně než vyšší důchody. Tak lze velmi efektivně přerozdělovat důchody ve společnosti, protože daň odpovídá platební schopnosti poplatníka. V České republice byl tento systém využíván do konce roku 2007. Poté zvítězil názor, kdy by se těžiště zdaňování mělo přesunout na spotřebu a naopak snížením daní by se měla podpořit ekonomická aktivita obyvatel.

- Progresivní prvky ve zdanění příjmů FO působí jako automatický hospodářský stabilizátor a umožňují plynule vyrovnávat hospodářské cykly. Toho je dosaženo tím, že vyšší důchody jsou zdaňovány více a nižší důchody méně. Přes zdanění je tak regulována spotřeba obyvatel a tím se rovněž zamezuje přehřátí ekonomiky, případně je poháněn hospodářský růst. Daň se chová neutrálně k cenovým relacím jednotlivých druhů zboží, kdy na rozdíl od daně spotřební nedochází k substitucím. Proti tomu mluví ovšem teorie neokonzervativců a Lafferova křivka, podle kterých dochází při určité míře zdanění k substituci práce za volný čas.

3. Právní úprava zdanění příjmů fyzických osob v České republice

První stopy zdanění příjmů v českých zemích najdeme ve výdělkové dani zavedené v roce 1812 a v domovní dani z roku 1820. Osobní důchodová daň sama byla pak zavedena v roce 1849. Daň z příjmů fyzických osob odpovídající podmínkám moderní tržní ekonomiky byla u nás zavedena od 1. ledna 1993. Základním principem je zdanění „globálního důchodu“ poplatníka, tedy snaha o podchycení všech zdrojů příjmu. Ve skutečnosti je tento požadavek, který formuloval již Adam Smith, iluzorní a těžiště zdanění najdeme u peněžních příjmů. Jejich nejvýznamnější a nejsnáze zdanitelnou částí jsou potom důchody pracovní, které tvoří zhruba tři čtvrtiny všech zdanitelných příjmů.

Legislativa

Základní normou upravující zdanění příjmů FO je zákon č. 586/1992 Sb. O daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon“), který byl k polovině roku 2007 již 87 krát novelizován. Poslední novela je součástí reformních kroků k ozdravení veřejných rozpočtů vlády premiéra Topolánka. Do této novely jsou rovněž zakomponovány některé z tezí programového prohlášení vlády. Lze říci, že tato novela přinesla zatím nejzásadnější změny do oblasti zdaňování příjmů. Zdaňování podle této novely bude uvalováno od 1. ledna 2008, proto jsem při psaní této diplomové práce vycházel z této, v době zadání diplomové práce ještě neúčinné, verze.

Konstrukce daně z příjmů fyzických osob

Zdaňovací období

Zdaňovacím obdobím se v souladu s § 17a zákona rozumí:

- kalendářní rok;
- hospodářský rok;
- období od rozhodného dne fúze nebo převodu jmění na společníka anebo rozdělení obchodní společnosti nebo družstva do konce kalendářního roku nebo hospodářského roku, ve kterém byly fúze nebo převod jmění na společníka anebo rozdělení zapsány v obchodním rejstříku, nebo;
- účetní období, pokud je toto účetní období delší než nepřetržitě po sobě jdoucích dvanáct měsíců,

příčemž základní časový interval je kalendářní rok. Výjimky z tohoto pravidla stanoví zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů.

Poplatník

Osobu poplatníka definuje zákon v § 2. Jsou jimi všechny fyzické osoby, které mají bydliště v ČR nebo se zde obvykle zdržují (daňoví rezidenti). Daňová povinnost je neomezená, tzn. nejen na příjmy ze zdrojů v ČR, ale i ze zahraničí.

Definice daňových nerezidentů nebyla poslední novelou dotčena, nově však u nich není možné při výpočtu záloh na DPFO zaměstnavatelem přihlížet daňovému zvýhodnění na vyživované dítě a některým slevám na dani. Tito daňoví nerezidenti mohou získat tyto úlevy až na základě daňového přiznání, tj. s časovým zpožděním. O této skutečnosti se zmíním v dalším textu.

Vymezení poplatníka daně z příjmů fyzických osob je totožné s vymezením tohoto poplatníka dle zákonů Slovenské republiky.

Zmírnění neomezené daňové povinnosti se uplatní u osob, které na území ČR pobývají sice trvale (nebo se zde převážně zdržují) za účelem léčení nebo studia. Ti pak mají daňovou povinnost pouze ze zdrojů na území ČR (stejně jako zvláštní kategorie poplatníků o nichž tak stanoví případné mezinárodní smlouvy).

Předmět daně

Základní úpravu předmětu daně nalezneme v §3 zákona. Zde najdeme přehled jednotlivých příjmových kategorií, na které lze předmět daně vnitřně členit. Rovněž je v §3 odst. 2 stanoveno, že předmětem daně je i příjem nepeněžní, stejně jako příjem dosažený směnou.

V § 3 odst. 4 najdeme i přehled příjmů, které nejsou předmětem daně z příjmů. Jde např. o:

- příjmy získané děděním, darováním;
- úvěry a půjčky;
- příjmy z rozšíření nebo zúžení společného jmění manželů,
- příjem plynoucí z titulu spravedlivého zadostiučinění přiznaného Evropským soudem pro lidská práva ve výši, kterou je Česká republika povinna uhradit, nebo z titulu smírného urovnání záležitosti před Evropským soudem pro

lidská práva ve výši, kterou se Česká republika zavázala uhradit;

- příjem plynoucí poplatníkovi - rezidentovi, který vypomáhá s domácími pracemi v zahraničí, který vypomáhá s domácími pracemi v České republice, a to za stravu a ubytování, jde-li o příjem k uspokojování základních sociálních, kulturních nebo vzdělávacích potřeb (au-pair).

Jednotlivé druhy příjmů podléhající DPFO jsou taxativně vypočítány v §§ 6-10 zákona. Jde o tyto druhy příjmů:

Příjmy ze závislé činnosti a funkční požitky (§ 6 zákona)

Tento druh příjmů se týká největšího počtu poplatníků, neboť jsou zde zdaňovány příjmy ze závislé činnosti. Za příjmy ze závislé činnosti se považují i naturální požitky. Jestliže například zaměstnavatel poskytuje zaměstnanci zdarma podnikový byt, musí být zahrnuto do daňového základu "obvyklé nájemné" z tohoto bytu. Jestliže byt poskytuje zaměstnanci za cenu nižší než obvyklou, potom se do základu daně zaměstnanec zahrne rozdíl mezi zaměstnancem placeným nájemným a nájemným, které by stejného bytu hradil jiný uživatel. Zaměstnanec také musí zahrnout do zdanitelných příjmů 1 % (za každý i započatý kalendářní měsíc) ze vstupní ceny motorového vozidla (vč. DPH), které poskytuje zaměstnavatel bezplatně zaměstnanci k používání pro služební i soukromé účely.

Zákon sám uvádí, že v této kategorii se zdaňují například:

- příjmy ze současného nebo dřívějšího pracovněprávního, služebního nebo členského poměru a obdobného poměru, v nichž poplatník při výkonu práce pro plátce příjmu je povinen dbát příkazů plátce. Těmito příjmy se rozumějí i příjmy za práci žáků a studentů z praktického výcviku;
- příjmy za práci členů družstev, společníků a jednatelů společností s ručením omezeným a komanditistů komanditních společností, a to i když nejsou povinni při výkonu práce pro družstvo nebo společnost dbát příkazů plátce a příjmy za práci likvidátorů;
- odměny členů statutárních orgánů a dalších orgánů právnických osob.

Převratnou novinkou od zdaňovacího období 2008 v tomto druhu zdanitelných příjmů je zavedení tzv. superhrubé mzdy. Princip superhrubé mzdy spočívá v tom, že se hrubá mzda zvýší o zákonné pojistné, které je povinen platit zaměstnavatel sám za sebe ve výši 35% z hrubé mzdy zaměstnance. Toto zákonné pojistné placené

zaměstnavatelem není pro účely ZDP považováno za příjem zaměstnance, ale za fiktivní částku, o kterou se zvýší hrubá mzda jen pro účely výpočtu zálohy na daň nebo výpočtu daně. Proto toto pojistné nevstupuje do vyměřovacího základu pro odvod pojistného, které je povinen platit zaměstnanec (12,5%). Zákonné pojistné hrazené zaměstnavatelem se promítne jak do výpočtu měsíční zálohy, tak v ročním základu daně. Zahnutí pojistného na sociální zabezpečení a veřejné zdravotní pojištění, které má vzhledem ke své konstrukci charakter specifické daně do základu daně, se jeví rozumným krokem, který zvýší průhlednost systému a informovanost poplatníků.

Rozdíly ve výpočtu zálohy na daň v letech 2007-2009 znázorňuje následující tabulka.

	2007	2008	2009
Měsíční hrubá mzda	30 000	30 000	30 000
Pojistné hrazené zaměstnancem	3 750	3 750	3 750
Pojistné hrazené zaměstnavatelem	10 500	10 500	10 500
Měsíční superhrubá mzda	n.a.	40 500	40 500
Dílčí základ daně (měsíční)	26 250	40 500	40 500
Záloha na daň	4 776	6 075	5 063
Základní sleva na dani	600	2 070	1 380
Záloha na daň po slevě	4 176	4 005	3 683
Čistá mzda	22 074	22 245	22 567

Zdroj: Zuzana Rylová, Zlataše Tunkrová, Ivo Šulc, Zdeněk Krůček: Daňové zákony 2008

Pro zaměstnance se zavádí mezní hranice pro odvod sociálního a zdravotního pojištění. Maximálním vyměřovacím základem pro odvod pojistného je 48násobek průměrné mzdy v národním hospodářství (průměrná mzda se vypočte jako součin všeobecného vyměřovacího základu za kalendářní rok, který o dva roky předchází kalendářnímu roku, pro který se průměrná mzda zjišťuje, a přečítacího koeficientu pro úpravu tohoto všeobecného vyměřovacího základu, vypočtená částka se zaokrouhlí na celé koruny směrem nahoru).

Narizením vlády č. 257/2007 Sb. byl pro rok 2008 stanoven všeobecný vyměřovací základ ve výši 20 050 Kč a přečítací koeficient ve výši 1,0753. Průměrná mzda tak bude činit 21 560 a roční maximální vyměřovací základ 1 034 880 Kč. U zaměstnance, u

něhož úhrn měsíčních vyměřovacích základů dosáhne v průběhu kalendářního roku maximální výše, zastaví zaměstnavatel odvod sociálního a zdravotního pojistného za zaměstnance i za sebe. Pokud bude zaměstnanec v průběhu roku zaměstnán u více zaměstnavatelů a úhrn jeho vyměřovacích základů dosažených u těchto zaměstnavatelů bude vyšší než maximální vyměřovací základ, okresní správa sociálního zabezpečení vrátí zaměstnanci na jeho žádost pojistné, které zaplatil z té části úhrnu vyměřovacích základů, která přesahuje maximální vyměřovací základ. Zaměstnavatelům pojistné zaplacené nad hranicí maximálního vyměřovacího základu vráceno nebude, takže jejich odvod pojistného nad hranicí maximálního vyměřovacího základu bude fiktivní částkou, která ovlivní základ daně zaměstnance a tím negativně ovlivní i výši daně zaměstnance. Tento způsob výpočtu daně je diskriminující pro zaměstnance s vysokými příjmy nad hranicí maximálního vyměřovacího základu, který v průběhu roku změní zaměstnavatele, protože při stejných příjmech bude mít za následek vyšší daň, než jakou by zaplatil, pokud by zaměstnavatel nezměnil.

V České republice není možné od příjmů ze závislé činnosti a funkčních požitků odečíst výdaje na jejich dosažení, zajištění a udržení. Přitom například možnost odečíst výdaje na dopravu od příjmů ze závislé činnosti by pravděpodobně přispěla i ke zvýšení současné nízké úrovně mobility pracovních sil. Obdobně nelze zohlednit i další výdaje, které prokazatelně k dosahování tohoto druhu příjmů slouží (např. soukromé výdaje na zvyšování kvalifikace v přímé souvislosti s výkonem povolání).

Příjmy z podnikání a z jiné samostatné výdělečné činnosti (§ 7 zákona)

Adresáti těchto příjmů jsou v praxi souhrnně označováni jako osoby samostatně výdělečně činné. Pojem osoba samostatně výdělečně činná je definován v zákoně č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, v ustanovení § 9 odst. 2 a 3. Za osobu samostatně výdělečně činnou je považována osoba, která vykonává samostatnou výdělečnou činnost nebo spolupracuje při výkonu samostatné výdělečné činnosti, pokud podle zákona o daních z příjmů lze na ni rozdělovat příjmy dosažené výkonem této činnosti a výdaje vynaložené na jejich dosažení, zajištění a udržení. Příjmy zdaňované v této kategorii lze nejspíše definovat výčtem obsaženým v § 7 odst. 1 a 2 zákona. Společné pro všechny druhy těchto činností je, že splňují zákonnou definici podnikání dle ustanovení § 2 odst. 1 zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku, ve znění pozdějších předpisů, tedy že se jedná o soustavnou činnost prováděnou samostatně, vlastním jménem a na vlastní odpovědnost za účelem dosažení zisku.

Jsou to jednak příjmy z podnikání ze:

- zemědělské výroby, lesního a vodního hospodářství;
- živnosti;
- jiného podnikání podle zvláštních předpisů;
- společníků veřejné obchodní společnosti a komplementářů komanditní společnosti na zisku,

a dále příjmy z jiné samostatné výdělečné činnosti, pokud nejsou zdaňovány v kategorii § 6 zákona, tedy příjmů ze závislé činnosti, jako jsou:

- příjmy z užití nebo poskytnutí práv z průmyslového nebo jiného duševního vlastnictví, autorských práv včetně práv příbuzných právu autorskému, a to včetně příjmů z vydávání, rozmnožování a rozšiřování literárních a jiných děl vlastním nákladem;
- příjmy z výkonu nezávislého povolání, které není živností ani podnikáním podle zvláštních předpisů;
- příjmy znalce, tlumočnicka, zprostředkovatele kolektivních sporů, zprostředkovatele kolektivních a hromadných smluv podle autorského zákona, rozhodce za činnost podle zvláštních právních předpisů;
- příjmy z činnosti insolvenčního správce, včetně příjmů z činnosti předběžného insolvenčního správce, zástupce insolvenčního správce, odděleného insolvenčního správce a zvláštního insolvenčního správce, které nejsou živností ani podnikáním podle zvláštního právního předpisu jiné podnikání podle zvláštních předpisů.

Dílčím základem daně jsou tyto příjmy snížené o výdaje vynaložené na jejich dosažení, zajištění a udržení při respektování časové a věcné souvislosti vycházející z účetnictví nebo daňové evidence poplatníka, kterou upravuje § 7b zákona, případně o výdaje stanovené paušálem.

Neuplatní-li poplatník výdaje prokazatelně vynaložené na dosažení, zajištění a udržení příjmu, může uplatnit výdaje s výjimkou uvedenou v § 11 nebo 12 zákona ve výši:

- 80 % z příjmů ze zemědělské výroby, lesního a vodního hospodářství;
- 60 % z příjmů ze živností řemeslných;
- 50 % z příjmů ze živnosti s výjimkou příjmů ze živností řemeslných;
- 40 % z příjmů z jiného podnikání podle zvláštních předpisů nebo z příjmů jiné samostatné výdělečné činnosti, pokud nepatří do příjmů uvedených v § 6,

příčemž způsob uplatnění výdajů podle tohoto odstavce nelze po jeho volbě zpětně měnit.

Uplatní-li poplatník výdaje paušálem, má se za to, že v částce výdajů jsou zahrnuty veškeré výdaje poplatníka vynaložené v souvislosti s dosahováním příjmů z podnikání a z jiné samostatné výdělečné činnosti. Poplatník, který uplatňuje výdaje paušálem, je povinen vždy vést záznamy o příjmech a evidenci pohledávek vzniklých v souvislosti s podnikatelskou nebo jinou samostatnou výdělečnou činností.

Příjmy autorů za příspěvky do novin, časopisů, rozhlasu nebo televize plynoucí ze zdrojů na území České republiky jsou samostatným základem daně pro zdanění zvláštní sazbou daně (§ 36 zákona) za předpokladu, že úhrn těchto příjmů od téhož plátce nepřesáhne v kalendářním měsíci 7.000 Kč.

Základem daně (díličím základem daně) společníka veřejné obchodní společnosti je část základu daně veřejné obchodní společnosti stanoveného podle §§ 23 až 33 zákona, týkajících se právnických osob. Tato část základu daně se stanoví ve stejném poměru, jako je rozdělován zisk podle společenské smlouvy, jinak rovným dílem. Vykáže-li podle § 23 až 33 zákona veřejná obchodní společnost ztrátu, rozděluje se na společníka část této ztráty stejně jako základ daně.

U poplatníka, který je komplementářem komanditní společnosti, je součástí základu daně část základu daně nebo daňové ztráty komanditní společnosti určená ve stejném poměru, jakým je rozdělován zisk nebo ztráta komanditní společnosti na tohoto komplementáře podle zvláštního právního předpisu.

Daň stanovená paušální částkou

Pokud osoba samostatně výdělečně činná provozuje podnikatelskou činnost bez zaměstnanců nebo spolupracujících osob s výjimkou druhého z manželů, a roční výše příjmů z této činnosti v bezprostředně předcházejících 3 zdaňovacích obdobích nepřesáhla 5.000.000.- Kč, není přitom účastníkem sdružení, které není právnickou osobou, může mu správce daně v souladu s § 7a zákona stanovit na žádost poplatníka podanou nejpozději do 31. ledna běžného zdaňovacího období daň paušální částkou.

Výše daně paušální částkou se určí v závislosti na výši předpokládaných příjmů, které jsou předmětem daně, kromě příjmů od daně osvobozených a příjmů, z nichž se daň vybírá zvláštní sazbou daně, a na výši předpokládaných výdajů, nejméně však ve výši výdajů uplatnitelných paušálem podle § 7 zákona. Správce daně stanoví daň

paušální částkou po projednání s poplatníkem do 15. května běžného zdaňovacího období. Pokud stanovený termín nebude dodržen, nelze stanovit pro toto zdaňovací období daň paušální částkou.

Příjmy z kapitálového majetku (§ 8 zákona)

Zákon o daních z příjmů rozumí pod příjmy z kapitálového majetku pouze příjmy z jejich držby. Příjmy z jejich prodeje se zdaňují jinak v rámci ostatních příjmů. Převážná většina těchto příjmů se zdaňuje mimo celkový daňový základ srážkou u zdroje.

V této kategorii se zdaňují například:

- podíly na zisku (dividendy) z majetkového podílu na akciové společnosti, na společnosti s ručením omezeným a komanditní společnosti, podíly na zisku z členství v družstvu a dále úroky a jiné výnosy z držby cenných papírů;
- úroky, výhry a jiné výnosy z vkladů na vkladních knížkách, úroky z peněžních prostředků na vkladovém účtu;
- výnosy z vkladových listů a z vkladů jim na roveň postavených;
- plnění ze soukromého životního pojištění;
- úroky a jiné výnosy z poskytnutých úvěrů a půjček, úroky z prodlení, poplatek z prodlení.

Příjmy z pronájmu (§ 9 zákona)

Dani z příjmů podléhá pronájem nemovitostí, bytů nebo jejich částí a dále pronájem movitých věcí. Je-li však příjem z pronájmu movitých věcí jen příležitostný, potom se považuje za ostatní příjem. Základem daně jsou příjmy snížené o výdaje na dosažení, udržení a zajištění příjmů. Výdaje na dosažení, udržení a zajištění příjmů může poplatník uplatnit buď v prokázané výši nebo paušálem 30 % z příjmů. Příjmy plynoucí manželům z bezpodílového spoluvlastnictví se zdaňují jen u jednoho z nich.

Ostatní příjmy (§ 10 zákona)

Patří sem všechny zdanitelné příjmy, kterými dochází ke zvýšení majetku poplatníka a které nelze přiřadit k předchozím druhům příjmů a nejsou zdaňovány srážkou u zdroje. Tyto příjmy lze snížit o prokázané výdaje nutné na dosažení příjmů. Není možné uplatnit paušál.

Jde například o:

- příjmy z příležitostných činností nebo z příležitostného pronájmu movitých věcí, včetně příjmů ze zemědělské výroby, která není provozována podnikatelem (samostatně hospodařícím rolníkem) pokud jejich úhrn u poplatníka přesáhne ve zdaňovacím období 20.000 Kč; přitom příjmem poplatníka, kterému plyne příjem z chovu včel a u kterého nepřekročí ve zdaňovacím období počet včelstev 40, je částka 500 Kč na jedno včelstvo
- příjmy z převodu vlastní nemovitosti, bytu nebo nebytového prostoru nebo spoluvlastnického podílu na nich, movité věci, cenného papíru;
- příjmy z převodu účasti na společnosti s ručením omezeným, komanditisty na komanditní společnosti nebo z převodu členských práv a povinností k družstvu.

Základem daně (dílčím základem daně) je příjem snížený o výdaje prokazatelně vynaložené na jeho dosažení. Jsou-li výdaje spojené s jednotlivým druhem příjmu vyšší než příjem, k rozdílu se nepřihlíží. Jde-li o příjmy ze zemědělské výroby, lze výdaje uplatnit paušálem, jinak nikoliv.

Základ daně

Základ daně je zákonem v § 5 definován jako částka, o kterou příjmy poplatníkovi plynoucí za příslušné zdaňovací období přesahují výdaje prokazatelně vynaložené na jejich dosažení, zajištění a udržení. V případě, že výdaje přesáhnou příjmy uvedené v §§ 7 až 9 zákona, jedná se o daňovou ztrátu a poplatník si tuto daňovou ztrátu nebo její část může odečíst od úhrnu dílčích daňových základů zjištěných podle jednotlivých druhů příjmů v §§ 7 až 10 zákona. Pokud je ztráta vyšší než tento úhrn, lze její část odečítat i v následujících pěti zdaňovacích obdobích (§ 5 odst. 3 zákona). Vzhledem k tomu, že zákon operuje s pojmem prokazatelné výdaje, jde o výdaje zachycené v účetnictví nebo v daňové evidenci poplatníka. Za určitých okolností je tato ztráta dokonce převoditelná na dědice poplatníka.

Poplatník tedy nezdaňuje celý svůj příjem, nýbrž má možnost jej ponížít o „zákonné výdaje“, které se liší podle druhu příjmů poplatníka. Důležité pro možnost uplatnění výdajů je řádné prokázání jak jejich existence tak i jejich účelu vynaložení, který vždy musí korespondovat s dosažením, udržením, či zajištěním konkrétního příjmu poplatníka. Mimo výdaje může poplatník od svého základu daně odečíst i některé další částky, které nesouvisí s dosažením, udržením či zajištěním jeho příjmů. Jedná se

například o částky vynaložené na dobročinné účely, bytové potřeby poplatníka nebo částky na zajištění poplatníkovi rodiny či zajištění poplatníka ve stáří atd. Je to jeden ze způsobů, jak stát podporuje určité oblasti společenských vztahů a motivuje své občany do jejich investování.

Do základu daně se tedy nezahrnují příjmy, které nejsou předmětem daně, dále se do něj nezahrnují příjmy osvobozené od zdanění a nezahrnují se do něj ani příjmy, které tvoří samostatné daňové základy podle § 36 zákona.

Zjištěný základ daně je potřeba upravit, neboť ne všechny příjmy mají být zdaňovány. Ve fázi úpravy základu daně jde o korekční mechanismy nepřímé, neboť ke snížení výsledné daně dojde zprostředkovaně úpravou daňového základu. Do této skupiny patří institut nezdaniitelné části základu daně, institut příjmů osvobozených od daně, institut položek odčitatelných od základu daně.

Nevyužije-li poplatník možnosti snížit svůj daňový základ, nemůže tak za něj učinit ani správce daně ve vyměřovacím řízení či při následné kontrole. Pokud by tak učinil, postupoval by v rozporu se zákonem, neboť by zasáhl do výlučných práv daňového subjektu.

Korekční prvky daně nelze až na výjimky uplatnit zpětně či dodatečně. Není-li tedy základ daně upraven o korekční prvky v příslušném zdaňovacím období, nelze tak učinit ani v dodatečném daňovém přiznání. Výjimku tvoří pouze částky odčitatelných položek.

Příjmy osvobozené od daně

Společným znakem příjmů osvobozených je okolnost, že ve skutečnosti nepředstavují zvětšení majetku daňového poplatníka, což je zároveň i důvodem pro jejich nezdanění. Výčet příjmů osvobozených od daně nalezneme v ustanovení § 4 zákona, který je doplněn ustanoveními § 6 odst. 9 a § 10 odst. 3 zákona. Tento výčet je taxativní a nelze jej rozšiřovat. Patří sem např.:

- příjmy z prodeje rodinného domu, bytu, včetně podílu na společných částech domu nebo spoluvlastnického podílu, včetně souvisejícího pozemku, pokud v něm prodávající měl bydliště nejméně po dobu 2 let bezprostředně před prodejem. Obdobně se postupuje také u příjmů z prodeje rodinného domu, bytu, včetně podílu na společných částech domu nebo spoluvlastnického podílu, včetně souvisejícího pozemku, pokud v

něm prodávající měl bydliště bezprostředně před prodejem po dobu kratší dvou let a použije-li získané prostředky na uspokojení bytové potřeby. Pro osvobození příjmů plynoucích manželům z jejich společného jmění postačí, aby podmínky pro jeho osvobození splnil jen jeden z manželů, pokud majetek, kterého se osvobození týká, není nebo nebyl zařazen do obchodního majetku jednoho z manželů. Osvobození se nevztahuje na příjmy z prodeje tohoto bytu nebo domu, pokud je nebo byl zahrnut do obchodního majetku pro výkon podnikatelské nebo jiné samostatné výdělečné činnosti, a to do 2 let od jeho vyřazení z obchodního majetku. Osvobození se dále nevztahuje na příjmy, které plynou poplatníkovi z budoucího prodeje rodinného domu, bytu, včetně podílu na společných částech domu nebo spoluvlastnického podílu na tomto majetku, včetně souvisejícího pozemku, uskutečněného v době do 2 let od nabytí, a z budoucího prodeje rodinného domu, bytu, včetně podílu na společných částech domu nebo spoluvlastnického podílu na tomto majetku, včetně souvisejících pozemků, uskutečněného v době do 2 let od jeho vyřazení z obchodního majetku, i když kupní smlouva bude uzavřena až po 2 letech od nabytí nebo po 2 letech od vyřazení z obchodního majetku;

- příjmy z prodeje movitých věcí. Osvobození se nevztahuje na příjmy z prodeje motorových vozidel, letadel a lodí, nepřesahuje-li doba mezi nabytím a prodejem dobu jednoho roku. Osvobození se nevztahuje rovněž na příjmy z prodeje movitých věcí pokud jsou nebo byly zahrnuty do obchodního majetku pro výkon podnikatelské a jiné samostatné výdělečné činnosti poplatníka, a to do pěti let od jejich vyřazení z obchodního majetku;
- přijatá náhrada škody, náhrada nemajetkové újmy, plnění z pojištění majetku a plnění z pojištění odpovědnosti za škody, kromě plateb přijatých náhradou za ztrátu příjmu a plateb přijatých jako náhrada za škody způsobené na majetku, který byl zahrnut do obchodního majetku pro výkon podnikatelské nebo jiné samostatné výdělečné činnosti v době vzniku škody, nebo přijatých jako náhrada za škody způsobené na majetku sloužícím v době vzniku škody k pronájmu a kromě plnění z pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou v souvislosti s podnikatelskou nebo jinou samostatnou výdělečnou činností poplatníka a za škodu způsobenou poplatníkem v souvislosti s pronájmem;
- cena z veřejné soutěže, z reklamní soutěže nebo z reklamního slosování, pokud se nejedná o spotřebitelskou loterii podle zvláštního

právního předpisu, cena ze sportovní soutěže v hodnotě nepřevyšující 10.000 Kč s výjimkou ceny ze sportovní soutěže u poplatníků, u nichž je sportovní činnost podnikáním (§ 10 odst. 8 zákona), a ocenění v oblasti kultury podle zvláštních právních předpisů. Cena z veřejné soutěže a obdobná cena plynoucí ze zahraničí je však od daně osvobozena zcela, pokud byla v plné výši darována příjemcem na účely uvedené v § 15 odst. 1 zákona;

- dávky sociální péče, dávky pomoci v hmotné nouzi, sociální služby, dávky státní sociální podpory, příspěvky z veřejných rozpočtů a státní dávky (příspěvky) upravené zvláštními předpisy nebo obdobná plnění poskytovaná ze zahraničí, příjem plynoucí z důvodu péče o blízkou nebo jinou osobu, která má nárok na příspěvek na péči podle zákona o sociálních službách, a to do výše poskytovaného příspěvku, je-li tato péče vykonávána fyzickou osobou, u níž se nevyžaduje registrace podle zákona o sociálních službách.

Jak již bylo uvedeno výše, příjmy osvobozené od daně se nezahrnují do daňového přiznání a do základu daně nevstupují. Tím se výrazně odlišují od ostatních korekčních prvků, neboť nesnižují výši již vypočítaného základu daně, nýbrž upravují jeho příjmovou složku. K ovlivnění tak dochází již na samotném počátku stanovení základu daně, ostatní nepřímé korekční prvky naopak tento proces uzavírají.

Nezdanitelná část základu daně

Obecně lze institut nezdanitelné části základu daně charakterizovat jako množinu specifických výdajů, jež nesouvisí se zdaňovaným příjmem poplatníka, nýbrž jsou vynaloženy do oblastí společenských vztahů, na jejichž fungování má stát zájem. Jedná se zejména o částky vynaložené na dobročinné účely, na bytové potřeby poplatníka nebo na zajištění poplatníkovi rodiny či zajištění poplatníka ve stáří atd. Možnost snížení daňové povinnosti na základě těchto investic lze tak chápat jako určitou odměnu ze strany státu. Stejně jako u příjmů osvobozených podává ustanovení § 15 zákona taxativní výčet nezdanitelných částí základu daně, který nelze rozšiřovat. Od základu daně tak může poplatník odečíst například:

- hodnotu darů poskytnutých obcím, krajům, organizačním složkám státu, právníckým osobám se sídlem na území České republiky, jakož i právníckým osobám, které jsou pořadateli veřejných sbírek podle zvláštního zákona, a to na financování vědy a vzdělání, výzkumných a vývojových

účelů, kultury, školství, na policii, na požární ochranu, na podporu a ochranu mládeže, na ochranu zvířat a jejich zdraví, na účely sociální, zdravotnické a ekologické, humanitární, charitativní, náboženské pro registrované církve a náboženské společnosti, tělovýchovné a sportovní, a politickým stranám a politickým hnutím na jejich činnost, dále fyzickým osobám s bydlištěm na území České republiky provozujícím školská a zdravotnická zařízení a zařízení na ochranu opuštěných zvířat nebo ohrožených druhů zvířat, na financování těchto zařízení, dále fyzickým osobám s bydlištěm na území České republiky, které jsou poživateli částečného nebo plného invalidního důchodu, a nebo jsou nezletilými dětmi dlouhodobě těžce zdravotně postiženými vyžadujícími mimořádnou péči podle zvláštních právních předpisů, na zdravotnické prostředky nejvýše do částky nehrazené zdravotními pojišťovnami nebo na rehabilitační a kompenzační pomůcky uvedené ve zvláštním právním předpise nejvýše do částky nehrazené příspěvkem ze státního rozpočtu, a na majetek usnadňující těmto osobám vzdělání a zařazení do zaměstnání, pokud úhrnná hodnota darů ve zdaňovacím období přesáhne 2 % ze základu daně anebo činí alespoň 1000 Kč. Obdobně se postupuje u darů na financování odstraňování následků živelní pohromy, ke které došlo na území České republiky. V úhrnu lze odečíst nejvýše 10 % ze základu daně. Jako dar na zdravotnické účely se hodnota jednoho odběru krve bezpříspěvkového dárce oceňuje částkou 2000 Kč;

- částku, která se rovná úrokům zaplaceným ve zdaňovacím období z úvěru ze stavebního spoření, úrokům z hypotečního úvěru použitým na financování bytových potřeb, pokud se nejedná o bytovou výstavbu, údržbu ani o změnu stavby bytového domu nebo bytu ve vlastnictví podle zvláštního právního předpisu prováděnou v rámci podnikatelské a jiné samostatné výdělečné činnosti nebo pro účely pronájmu. Použije-li se nebo používá-li se bytová potřeba nebo její část k podnikatelské nebo jiné samostatné výdělečné činnosti anebo k pronájmu, lze odečíst úroků po dobu užívání bytové potřeby k uvedeným účelům uplatnit pouze v poměrné výši. Definici bytové potřeby podává ustanovení § 15 odst. 3, písm. a) až h) zákona;
- příspěvek zaplacený poplatníkem na jeho penzijní připojištění se státním příspěvkem podle smlouvy o penzijním připojištění se státním příspěvkem uzavřené mezi poplatníkem a penzijním fondem. Částka, kterou lze takto odečíst, se rovná úhrnu příspěvků zaplacených poplatníkem na jeho penzijní připojištění se státním příspěvkem na zdaňovací období sníženému o 6 000

Kč. Maximální částka, kterou lze takto odečíst za zdaňovací období, činí 12 000 Kč;

- zaplacené pojistné ve zdaňovacím období na jeho soukromé životní pojištění podle pojistné smlouvy uzavřené mezi poplatníkem jako pojistníkem a pojištěným v jedné osobě a pojišťovnou, za podmínek stanovených zákonem. Maximální částka, kterou lze odečíst za zdaňovací období, činí v úhmu 12 000 Kč, a to i v případě, že poplatník má uzavřeno více smluv s více pojišťovnami atd.

Položky odčitatelné od základu daně

Další redukci daňového základu naznačuje § 34 zákona. Zde jsou upraveny odčitatelné položky od základu daně. Tato redukce se týká podnikatelů, protože jde o odpočet:

- daňové ztráty, kterou zákon definuje jako rozdíl, který vznikne, když dle účetnictví, daňové evidence nebo záznamů o příjmech a výdajích přesáhnou výdaje dosažené příjmy. Daňovou ztrátu lze odečíst od základu daně nejdéle v sedmi zdaňovacích obdobích následujících bezprostředně po období, kdy daňová ztráta vznikla. Uplatnění daňové ztráty je fakultativním nárokem poplatníka a závisí pouze na jeho úvaze a vůli. Není tedy povinností správce daně, aby při daňové kontrole uplatnil za daňový subjekt tento odpočet sám, naopak tento postup je považován judikaturou za nezákonný. Odpočet je možný pouze na průkaznou žádost poplatníka, a to i tehdy, když daňovou ztrátu poplatník neuvedl v daňovém přiznání.

Poplatník má právo uplatnit daňovou ztrátu kdykoliv v průběhu sedmi let bezprostředně následujících po zdaňovacím období, kdy daňová ztráta vznikla. Volné ruce má poplatník taktéž ve výběru způsobu tohoto uplatnění. Je tedy zcela na jeho uvážení, zda o daňovou ztrátu sníží základ daně jednorázově nebo několikrát za sebou, a

- výdajů, které poplatník vynaložil při realizaci projektů výzkumu a vývoje, dle zákona č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu a vývoje, ve znění pozdějších předpisů. Objem těchto výdajů, které je možno od základu daně odečíst je dále upraven zákonem.

Sazba daně

Poslední novela zákona o daních z příjmů nahradila dlouhou dobu praktikovaný systém klouzavé progresse v rozsahu sazby daně 12% až 32% ze základu daně systémem jedné sazby daně ve výši 15% z upraveného základu daně. Sazba daně je upravena v § 16 zákona. Toto opatření sice znevýhodnilo skupiny obyvatel s nejnižšími příjmy, které do současnosti byly zdaňovány 12%, nicméně přineslo vylepšení situace poplatníků se středními a vyššími příjmy. V návaznosti na tento paragraf byly na tuto úroveň sníženy sazby srážkové daně a sazby záloh na DP ze závislé činnosti.

Od 1.1.2009 bude platná nová výše sazby daně, která bude činit 12,5 % upraveného základu daně. Toto snížení je sice zakotveno v účinném znění zákona, nicméně výroky současného ministra financí v první polovině roku 2008, pana Kalouska, dávají tušit, že by toto plánované snížení daňové sazby mohlo doznat ještě úprav.

Zvláštní sazba daně

Kromě této jednotné daňové sazby zná česká úprava daně z příjmů v § 36 zákona ještě zvláštní sazbu daně z příjmů. Tato zvláštní sazba se vztahuje na daňové nerezidenty. V současné době činí 5% z nájemného u finančního pronájmu s následnou koupí najaté věci.

Minimální daňová povinnost

Minimální vypočtená daňová povinnost musí však činit 200 Kč nebo zdanitelné příjmy musí u poplatníka činit více než 15.000 Kč, jinak se daň podle § 38b zákona nevybere (ani neplatí).

Úprava vypočtené výše daně

Jednou z tezí programového prohlášení vlády bylo, že na daňové reformě nikdo neprodělá. Proto bylo nutné neutralizovat efekt vyšší sazby DP na nejnižší příjmové skupiny. Dosaženo toho bylo upravením systému slev na dani.

Specifikem těchto úprav je, že při jejich vymezení zákon přesně stanovuje výši částky, o kterou bude daňová povinnost snížena. Podmínky pro jejich uplatnění se opírají zejména o skutečnosti zcela nezávislé na aktivitě poplatníka, čímž je bráněno jejich zneužití. Na rozdíl od předchozích nepřímých úprav daňové povinnosti, jejichž uplatnění

je plně na vůli poplatníka, používá zákon při úpravě přímých úprav vypočtené výše daně imperativy, z čehož lze vyvozovat povinnost správce daně snížit výši daně v případě, že již tak daňový poplatník ve svém daňovém přiznání neučinil. Tuto povinnost správce daně však nelze chápat, jako povinnost vyhledávat a ověřovat, zda daňový subjekt využil všechny přímé korekční prvky. Pokud ale správce daně při své činnosti zjistí okolnost opravňující daňového poplatníka k uplatnění konkrétního přímého korekčního prvku, měl by vypočtenou daň upravit sám.

Sleva na dani

Slevou na dani se rozumí snížení daňové povinnosti o částku stanovenou zákonem maximálně však do výše samotné daně. Slevy nabízejí institut nezdanitelných částek daně, který byl používán v minulosti. Daňové slevy můžeme rozdělit na dvě skupiny, první se týká všech poplatníků a její úpravu nalezneme v ustanovení § 35ba zákona, který stanoví snížení vypočtené daně o částku:

Sleva na dani	Výše slevy pro zdaňovací období 2008 (v Kč)	Výše slevy pro zdaňovací období 2009 (v Kč)
Na poplatníka	24.840	16.560
Na dítě	10.680	10.200
Na vyživovaného druhého z manželů	24.840	16.560
Částečný invalidní důchod	2.520	
Plný invalidní důchod	5.040	
ZTP/P	16.140	
Student	4.020	

Druhá skupina slev se uplatní u osob samostatně výdělečně činných a mohou nabývat různé podoby. Její úpravu najdeme v § 35, § 35a a § 35b zákona. Jde např. o slevu na dani o:

- částku 18.000 Kč za každého zaměstnance se zdravotním postižením, s výjimkou zaměstnance s těžším zdravotním postižením a poměrnou část z této částky, je-li výsledkem průměrného ročního přepočteného počtu těchto zaměstnanců desetinné číslo;
- částku 60.000 Kč za každého zaměstnance s těžším zdravotním postižením a poměrnou část z této částky, je-li výsledkem průměrného ročního

- přepočteného počtu těchto zaměstnanců desetinné číslo;
- slevu na dani vyplývající z investiční pobídky.

Daňové zvýhodnění na vyživované dítě - daňový bonus

Stejně jako u dalších popisovaných zemí najdeme i v konstrukci české daně z příjmů podpůrné prvky rodinné politiky. Daňové zvýhodnění je poskytováno na vyživované dítě, které žije s poplatníkem v domácnosti. Specifikaci pojmu vyživovaného dítěte podává zákon v ustanovení § 35c odst. 6 a rozumí se jím dítě vlastní, osvojené, dítě v péči, které nahrazuje péči rodičů, dítě druhého z manželů a vnuk (vnučka), pokud jeho rodiče nemají příjmy, z nichž by mohly daňové zvýhodnění uplatnit, pokud je:

- nezletilým dítětem;
- zletilým dítětem až do dovršení věku 26 let, jestliže nepobírá plný invalidní důchod a
 1. soustavně se připravuje na budoucí povolání;
 2. nebo se nemůže soustavně věnovat přípravě na budoucí povolání nebo vykonávat výdělečnou činnost z důvodu nemoci či úrazu;
 3. nebo je z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu neschopno vykonávat soustavnou výdělečnou činnost.

Vyživuje-li dítě v jedné domácnosti více poplatníků, může daňové zvýhodnění uplatnit jen jeden z nich. Nevyživuje-li poplatník dítě po celé zdaňovací období, poskytuje se daňové zvýhodnění ve výši 1/12 za každý kalendářní měsíc, na jehož počátku byly splněny podmínky pro jeho uplatnění. Uzavře-li dítě manželství a žije-li v domácnosti s manželem (manželkou) je manžel oprávněn uplatnit nikoliv daňové zvýhodnění manžel nýbrž slevu na dani ve výši 4.200 Kč dle ustanovení § 35 ba odst. 1 písm. b) zákona. Nemá-li manžel příjmy, ze kterého by mohl uplatnit tuto slevu, může daňové zvýhodnění uplatnit rodič dítěte nebo poplatník, u něhož jde ve vztahu k dítěti o péči nahrazující péči rodičů, a to za předpokladu že s ním dítě žije v domácnosti.

Daňové zvýhodnění může poplatník uplatnit formou slevy na dani, daňového bonusu nebo slevy na dani a daňového bonusu. Slevu na dani na vyživované dítě může poplatník uplatnit až do výše daňové povinnosti vypočtené podle zákona za příslušné zdaňovací období. Je-li nárok poplatníka na daňové zvýhodnění na vyživované dítě vyšší než daňová povinnost za příslušné zdaňovací období, je vzniklý rozdíl daňovým bonusem. Poplatník může daňový bonus uplatnit, pokud jeho výše činí alespoň 100 Kč, maximálně však do výše 52.200 Kč ročně. Stejně jako na Slovensku může i u v ČR uplatnit

poplatník daňový bonus pouze tehdy, dosáhl-li příjmů alespoň šestinásobku minimální mzdy. Daňová sleva se poskytuje i v alikvotní výši (vždy v násobcích jedné dvanáctiny) za každý měsíc, ve kterém trvaly podmínky na její přiznání. Toto zvýhodnění může poplatník s příjmy ze závislé činnosti uplatňovat již při odvádění záloh zaměstnavatelem, a to se týká i získávání daňových bonusů (zaměstnavatel je dokonce povinen tento případný daňový bonus vyplácet z vlastních prostředků).

Zamezení dvojímu zdanění (§ 38f zákona)

Úprava daňového domicilu, neboli podmínek za nichž je poplatník považován za daňového rezidenta, je předmětem taktéž nadnárodních opatření, které jsou pro Českou republiku závazné. Jedná se o dvoustranné mezinárodní daňové smlouvy o zamezení dvojího zdanění uzavřené Českou republikou s jednotlivými státy a o úpravu dané problematiky v rámci Evropské unie.

O dvoustranných mezinárodních smlouvách o zamezení dvojího zdanění všeobecně platí, že nesmí ukládat povinnosti nad rámec vnitrostátního práva a vést tak ke zhoršení postavení daňového poplatníka. Jejich hlavní cílem je jednoznačně stanovit rezidenci poplatníka za situace, kdy je osoba dle vnitrostátních právních předpisů daňovým rezidentem v obou státech. V praxi se vyvinuly čtyři pravidla pro určení daňového domicilu:

- stálý byt a středisko životních zájmů – toto pravidlo vychází z předpokladu, že osoba je daňovým rezidentem pouze toho státu, ve kterém má stálý byt. V případě, že osoba disponuje stálým bytem v obou státech, je daňovým rezidentem toho státu, ke kterému má užší osobní a hospodářské vztahy (tzv. středisko životních zájmů);
- obvyklé zdržování se – nelze-li použít pravidlo číslo jedna, předpokládá se, že osoba je daňovým rezidentem státu, ve kterém se obvykle zdržuje. K interpretaci tohoto pojmu je nutno použít komentáře Vzorové smlouvy o zamezení dvojího zdanění OECD, který uvádí, že srovnání musí zachycovat dostatečně dlouhé období. Obecně postačí pokud pobyt např. přesáhne třetinu počtu dní v příslušném roce, v případě že v žádném jiném státě osoba nepobývala déle;
- státní příslušnost – nevede-li ani pravidlo dvě k určení rezidentství, je osoba daňovým rezidentem státu, jehož je státním příslušníkem;
- vzájemná dohoda – selhaly-li všechny výše zmíněné postupy, je daňové

rezidentství stanoveno na základě dohody příslušných úřadů smluvních stran.

V rámci Evropské unie je problematika dvojího zdanění korigována převážně na základě směrnic spadající do oblasti opatření podporující volný trh. Jedná se zejména o tyto směrnice:

- směrnice Rady 90/434/EHS, o společném systému zdanění při fúzích, rozděleních a převodech Směrnice Rady 90/435/EHS, o společném systému zdanění mateřských a dceřiných společností v Evropské unii;
- směrnice Rady 2003/48/ES, o zdanění příjmů z úspor ve formě úrokového charakteru;
- směrnice Rady 2003/49/ES, o společném systému zdanění úroků a licenčních poplatků;
- směrnice Rady 2003/49/ES, o společném systému zdanění úroků a licenčních poplatků.

Náš zákon upravuje v podstatě všechny metody vyloučení dvojího zdanění, a sice:

- metodu úplného vynětí;
- metodu vynětí s výhradou progresse;
- metodu prostého započtení.

Konkrétní metodu zamezení dvojího zdanění určují příslušné mezinárodní smlouvy. V současné době má Česká republika uzavřeny podle internetové stránky ministerstva financí tyto mezinárodní smlouvy týkající se zamezení dvojího zdanění:

• Albánie	• Filipíny	• Japonsko	• Libanon
• Austrálie	• Finsko	• JAR	• Litva
• Ázerbájdžán	• Francie	• Jordánsko	• Lotyšsko
• Belgie	• Gruzie	• SFRJ	• Lucembursko
• Bělorusko	• Chorvatsko	• Kanada	• Maďarsko
• Brazílie	• Indie	• Kazachstán	• Makedonie
• Bulharsko	• Indonésie	• Korejská republika	• Malajsie
• Čína	• Irsko	• Kuvajt	• Malta
• Dánsko	• Island	• Kuvajt	• Maroko
• Egypt	• Itálie	• Kypr	• Mexiko
• Estonsko	• Izrael		• Moldávie

- Mongolsko
- Německo
- Nigérie
- Nizozemí
- Norsko
- Polsko
- Portugalsko
- Rakousko
- Rumunsko
- Rusko
- Řecko
- SAE
- Singapur
- Slovensko
- Slovinsko
- Srbsko
- Černá Hora
- Srí Lanka
- Španělsko
- Švédsko
- Švýcarsko
- Tádžikistán
- Thajsko
- Tunis
- Turecko
- Ukrajina
- USA
- Uzbekistán
- Velká Británie
- Venezuela
- Vietnam

Je tedy zřejmé, že altruističtí občané ČR by museli být poměrně hodně vynalézaví, aby byli neomezeně zdaňováni ve dvou zemích.

Správa a výběr daně

Správa daní je upravena zákonem č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů (dále jen ZSDP), který správu daní definuje, jako právo činit opatření potřebná ke správnému a úplnému zjištění, stanovení a splnění daňových povinností, což zejména znamená právo vyhledávat daňové subjekty, daně vyměřit, vybrat, vyúčtovat, vymáhat nebo kontrolovat jejich splnění ve stanovené výši a době. S ohledem na skutečnost, že ZSDP je obecným právním předpisem pro správu daní a poplatků, zavádí tento zákon legislativní zkratku „správce daně“, co by označení pro veškeré správní i jiné státní orgány včetně orgánů obcí, které jsou podle zvláštních zákonů věcně příslušné ke správě daní.

Správce daně z příjmů jsou místně příslušné finanční úřady. Výnos daně z příjmů plyne nejen do státního rozpočtu nýbrž také do rozpočtů územních samosprávných celků (rozpočtů obcí a krajů), a to v poměru určeném zákonem č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení daní), ve znění pozdějších předpisů.

Daňové přiznání

Daňové přiznání je povinen podat každý, jehož roční příjmy, které jsou předmětem daně z příjmů fyzických osob, přesáhly 15.000 Kč, pokud se nejedná o příjmy od daně osvobozené nebo o příjmy, z nichž je daň vybírána srážkou podle zvláštní sazby daně. Daňové přiznání je povinen podat i ten, jehož roční příjmy, které jsou předmětem daně z

příjmů fyzických osob, nepřesáhly 15.000 Kč, ale vykazuje daňovou ztrátu.

Daňové přiznání za zdaňovací období je také povinen podat poplatník uvedený v § 2 odst. 3 zákona (daňový nerezident), který uplatňuje slevu na dani podle § 35ba odst. 1 písm. a) až e) zákona (tj. dítě, manželku, invaliditu apod.), nebo daňové zvýhodnění a nebo nezdanitelnou část základu daně podle § 15 odst. 3 a 4 (tj. úroky zaplacené ve zdaňovacím období z úvěru ze stavebního spoření, úroky z hypotečního úvěru a další).

Daňové přiznání je také povinen podat poplatník, kterému byly vyplaceny nebo který jiným způsobem obdržel příjmy ze závislé činnosti a nebo funkční požitky za uplynulá léta, které se nepovažovaly podle § 5 odst. 4 zákona za jeho příjmy ve zdaňovacím období, kdy byly zúčtovány plátcem daně v jeho prospěch.

Daňové přiznání není povinen podat poplatník, který má příjmy ze závislé činnosti a funkční požitky podle § 6 pouze od jednoho a nebo postupně od více plátců (zaměstnavatelů). Podmínkou je, že poplatník podepsal u všech těchto plátců daně na příslušné zdaňovací období "prohlášení k dani", a zároveň nemá jiné příjmy vyšší než 6.000 Kč (vyjma příjmů od daně osvobozených a příjmů, z nichž je vybírána daň zvláštní sazbou daně podle § 36).

Daňové přiznání není povinen podat také poplatník, jemuž plynou pouze příjmy ze závislé činnosti a funkční požitky ze zahraničí, které jsou podle § 38 vyjmuty ze zdanění.

V daňovém přiznání poplatník uvede veškeré příjmy, které jsou předmětem daně, kromě příjmů od daně osvobozených a kromě příjmů, z nichž je daň vybírána zvláštní sazbou daně. Jsou-li součástí zdanitelných příjmů též příjmy ze závislé činnosti a funkčních požitků, doloží je poplatník daně dokladem vystaveným zaměstnavatelem - tzv. mzdovým listem, kde je uveden přehled zúčtovaných příjmů, které jsou rozhodné pro výpočet zdanitelné mzdy, daně a záloh (§ 38j odst. 3, zákona o daních z příjmů).

Daňové přiznání se podává na místně příslušném finančním úřadě do 31.3. příslušného roku (nebo do 30.6. příslušného roku v případě, že formuláře k daňovému přiznání vyplňuje daňový poradce). Daňové přiznání lze účinně podat jen na tiskopise vydaném ministerstvem financí nebo na počítačových sestavách, které mají údaje, obsah i uspořádání údajů zcela totožné s tiskopisem vydaným ministerstvem. Součástí daňového přiznání jsou i přílohy vyznačené v příslušném tiskopise. ZSDP rozeznává tři druhy daňového přiznání, a to daňové přiznání řádné, opravné a dodatečné.

Zálohy na daň z příjmů

Zálohy na daň z příjmů je povinen platit poplatník, jehož poslední známá daňová povinnost byla vyšší než 30.000 Kč. Zálohové období je přitom oproti zdaňovacímu období posunuto o lhůtu k podání daňového přiznání (trvá tedy od 1. dubna do 31. března). Zálohy se platí buď pololetně ve výši 40% poslední známé daňové povinnosti, pokud tato nepřekročila 150.000 Kč, nebo čtvrtletně ve výši jedné čtvrtiny poslední známé daňové povinnosti, pokud tato překročila 150.000 Kč. Zálohy neplatí ten poplatník, který má i příjmy ze závislé činnosti a zároveň tento jediný dílčí daňový základ tvořil více než 50% poslední známé daňové povinnosti. Pokud by tento dílčí daňový základ tvořil 15% a méně jeho poslední daňové povinnosti, platí zálohy ve shora uvedené výši. Pokud jeho dílčí daňový základ příjmů ze závislé činnosti tvoří podíl mezi 15 a 50% poslední známé daňové povinnosti, platí výše uvedené zálohy v polovičním rozsahu.

Specifický režim záloh se uplatní u poplatníků, kteří mají příjmy ze závislé činnosti (§ 38h a n. zákona). V tom případě poplatník podepíše u zaměstnavatele (plátce) prohlášení dle § 38 k odst. 4 zákona o splnění podmínek přiznání daňového bonusu a odpočtu základní nezdanitelné částky na poplatníka a plátce bude za něj odvádět zálohy na daň z příjmů fyzických osob. Nepodepíše-li poplatník toto prohlášení, nebere se u něj ohled na možné daňové úlevy. Při výpočtu čisté mzdy zaměstnavatel zohledňuje alikvotní část daňového bonusu, jak již bylo uvedeno výše. Některé úlevy (jako např. na druhého z manželů poplatníka nebo poskytnuté dary) nelze uplatňovat v alikvotní výši, ale pouze v ročním zúčtování záloh. Sazba zálohy na daň z příjmů je 15% zdanitelné mzdy (od 1.1.2009 klesne na 12,5%).

Poměrně zásadní novinkou poslední reformy je, že zaměstnanci nerezidenti nemohou uplatňovat nárok na slevy již při výpočtu záloh na daň z příjmů, ale až v ročním zúčtování, jak plyne z § 38h odst. 12 zákona.

Jak bylo naznačeno v předchozím odstavci, u poplatníků, kteří mají pouze příjmy ze závislé činnosti a nemusejí tedy podávat vlastní daňové přiznání, provede nejpozději do 31. března roku následujícího po zdaňovacím období zaměstnavatel zúčtování daně. O toto zúčtování si musí poplatník požádat nejpozději do 15. února následujícího období. V tomto zúčtování daně zohlední plátce veškeré zaplacené zálohy na daň z příjmů fyzických osob a dále veškeré daňové úlevy, které poplatník neuplatnil nebo nemohl uplatnit v průběhu zdaňovacího období. Výsledkem je daňový nedoplatek nebo přeplatek. Z důvodů vlivu úlev, které není možné čerpat v alikvotní výši v průběhu

zdaňovacího období je častější situací daňový přeplatek.

Podkladem ke správnému vypočítání daňové povinnosti u zaměstnance jsou výše uvedené mzdové listy, které jak zmíním dále jsou obligatorními podkladem v jejich lokální podobě v obou dalších popisovaných zemích. Obsah těchto mzdových listů stanoví zákon v § 38j odst. 2.

Daň vybíraná srážkou u zdroje a zajištění daně

I v realitě České republiky zvolil zákonodárce možnost zdaňovat některé příjmy srážkovou daní přímo u jejich zdroje. Je to u takových příjmů, kde je zvýšené riziko daňových úniků vyvolaných jejich nepřiznáním nebo tím, že adresáty příjmů jsou daňoví nerezidenti a zároveň jde o poměrně vysoké částky. V § 38d zákona jde o daň vybíranou srážkou podle zvláštní sazby daně, název je však určitý anachronismus, neboť daňové sazby byly sjednoceny.

V doplňku k tomu jsou v § 38e zákona, jehož název zní zajištění daně, akcentovány motivy eliminace nebezpečí daňových úniků. Odpovědnost za zajištění daně nese plátce příjmu. Správce daně může snížit výši zajištění. Zákon počítá rovněž s možností, že toto zajištění bude bráno za splnění daňové povinnosti.

Tato praxe se uplatní například u:

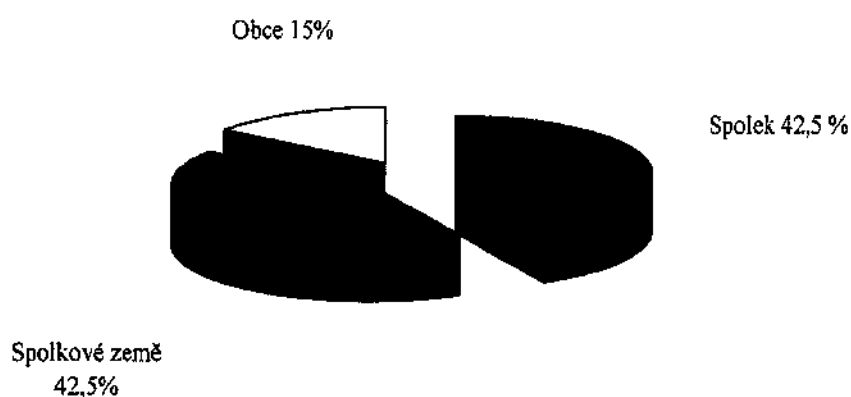
- dividendových příjmů;
- příjmů vyplácených nerezidentům.

4. Právní úprava zdanění příjmů fyzických osob ve Spolkové republice Německo

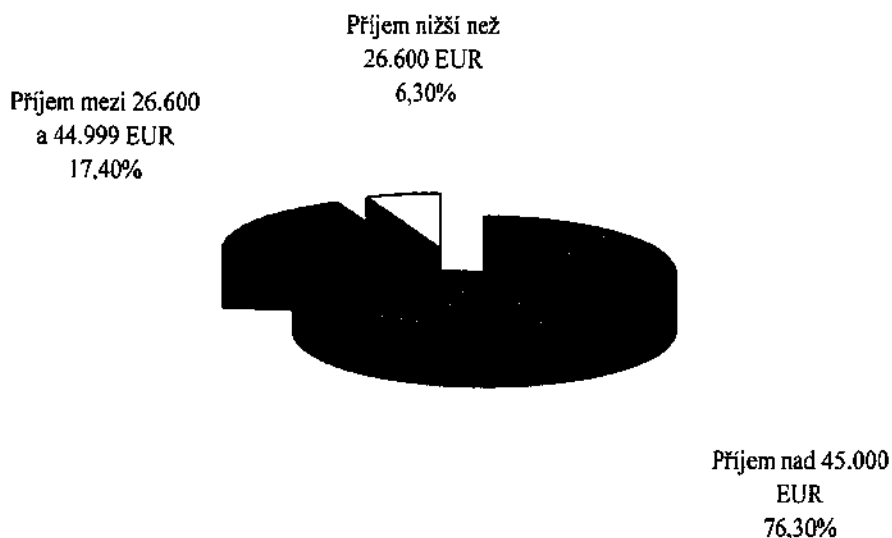
Historie zdanění na německém území je rovněž bohatá. Táhne se historií již od časů Karla Velikého, který nakázal svým knížatům odvádět tzv. „desátek“ církvi. Šlo tehdy o církevní daň, nicméně postihován byl i přírůstek majetku. První známky moderního zdanění najdeme v r. 1820 v Prusku. Rovněž v Prusku byla od r. 1891 uzákoněna všeobecná daňová povinnost s prvky progresivního zdanění.

Německo je typickým sociálním státem. Tato skutečnost se jasně odráží na tom (mimo jiných skutečností), které příjmové skupiny nesou jakou část výnosu DPFO. V roce 2006 pocházely více než tři čtvrtiny výnosu DPFO od poplatníků s příjmy převyšujícími 45.000 EUR za rok, tedy příjmově vyšších kategorií poplatníků. DPFO je i v Německu velmi silným rozpočtovým zdrojem, o její výnos se dělí spolek s jednotlivými zeměmi a obcemi. Obě skutečnosti lze znázornit pro lepší představivost následovně:

Schéma rozdělení výnosu DPFO v roce 2006

Zdroj: Příručka pro učitele, Bundesministerium der Finanzen (BMF)

Zdroj: Einkommen- und Lohnsteuer; Bundesministerium der Finanzen (BMF)

V letech 2000 až 2005 probíhala v SRN rozsáhlá daňová reforma. Jejím z jejích cílů bylo snížit přímé daňové zatížení fyzických osob a tím podpořit jejich ekonomickou aktivitu. Toto bylo dosaženo zvýšením základní odčitatelné částky na poplatníka, snížením nejnižší daňové sazby na 15% a rovněž snížením nejvyšší daňové sazby na 42%. Podstatným efektem bylo rovněž snížení daňového zatížení manželů. Zároveň však byly určité odčitatelné položky odstraněny, aby došlo k celkovému zpřehlednění a zjednodušení schématu DPFO.

Legislativa

Základní normou upravující tuto problematiku je zákon o dani z příjmů (EStG) z roku 1934, který byl znovu vyhlášen v roce 2002. V průběhu let byl mnohokrát novelizován, poslední novelizace k okamžiku psaní mé práce je z října 2007. Tyto neustále novelizace vedly k nepřehlednosti zákonné úpravy. Německý zákon o dani z příjmů se stal normou obsahující velké množství zvláštních úprav a výjimek. Tato nepřehlednost je v Německu předmětem častých výtek a volání po zjednodušení zákonné úpravy.

Konstrukce daně z příjmů fyzických osob v SRN

Zdaňovací období

Základním zdaňovacím obdobím je podle § 4a EStG kalendářní rok. Od tohoto pravidla jsou nicméně možné odchylky. V zemědělském a lesním hospodářství je zdaňovacím obdobím rok od 1. července do 30. června. Poplatníci zapsaní v obchodním rejstříku si mohou po dohodě s příslušným FÚ stanovit jako zdaňovací období svůj obchodní rok.

Poplatník

Poplatníkem DPFO v Německu je každý, kdo má v Německu trvalé bydliště nebo se zde obvykle zdržuje (§ 1 EStG). Dani pak podléhají jeho celosvětové příjmy, tedy i dosahované v zahraničí a zdaňované tamní DPFO. K zamezení negativního dvojího zdanění má Německo s mnoha státy uzavřeny dohody o zamezení dvojího zdanění.

Poplatníky německé DPFO jsou však rovněž i osoby, které sice nežijí v Německu, ale své příjmy dosahují ze zdrojů na území Německa (typicky přeshraniční pracovníci).

Poplatníky s neomezenou daňovou povinností jsou však i ty osoby s německým občanstvím, které sice nemají v Německu ani bydliště, ani tam trvale nežijí, jsou však ve služebním poměru k veřejnoprávní osobě a tudíž svými příjmy napojeni na veřejné rozpočty (§ 1 odst. 2 EStG). Toto pravidlo se však týká jen osob, které mají ve státě svého bydliště omezenou daňovou povinnost.

Německá úprava počítá dokonce i s dobrovolnou registrací k dani z příjmů u osob, které sice nespádají do výše uvedených kategorií, jejich dosahované příjmy podléhají z 90% německé dani z příjmů nebo pokud jejich příjmy dosahované ze zdrojů mimo území Německa činí max. 6.136 EUR.

Osoby, které nespádají pod žádný z předchozích odstavců a mající přitom příjmy ze zdrojů na území Německa mají omezenou daňovou povinnost pouze na tyto příjmy.

Předmět daně

Předmět daně se v německé úpravě rovněž vnitřně člení podle jednotlivých druhů příjmů. Jednotlivé druhy příjmů podléhající DPFO jsou taxativně vypočítány v § 2 EStG a konkretizovány v následujících ustanoveních. Jde o tyto druhy příjmů:

Příjmy ze zemědělského a lesního hospodaření (§§ 13-14 EStG)

Jedná se o příjmy z plánovaného využití přírodních sil a půdy k pěstování rostlin a chování zvířat. Jsou to např. i příjmy z vinařství a zahradnictví.

Příjmy z podnikání (§§ 15-17 EStG)

V této kategorii jsou zdaňovány jak příjmy ze živnostenského podnikání tak i podíly na hospodaření společníků veřejné obchodní společnosti, komplementářů komanditní společnosti a podobné příjmy jako např. za práci ve prospěch podnikatelské společnosti.

Tato kategorie odpovídá českým příjmům ze samostatně výdělečné činnosti. Jsou to příjmy podnikatelů. Česká daňová úprava odkazuje na definici podnikání v obchodním zákoníku. Klasifikace německé úpravy vychází z podobných prvků. Jde o činnost vykonávanou:

- se ziskovým úmyslem;
- samostatně vlastním jménem a na vlastní riziko;
- trvale nebo alespoň s úmyslem trvalosti;
- která není předmětem DPFO v některé z jiných kategorií.

Příjmy z nezávislé činnosti (§ 18 EStG)

Zde jde o příjmy dosažené vykonáváním volného povolání, typicky lékaři, architekti, daňoví poradci či právní zástupci. Samotný § 18 EStG neobsahuje definici nezávislé činnosti. Rozlišuje však tři skupiny:

1. výkon volných povolání, např. činnost vědců, umělců;
2. výkon provozovatelů státních loterií (pokud se nejedná o podnikání); a
3. ostatní nezávislé činnosti (tj. takové, které jsou provozovány pouze dočasně nebo jako vedlejší činnosti).

Příjmy z kapitálového majetku (§ 20 EStG)

Pod tímto pojmem se rozumí příjmy z finančních investic jako jsou úroky z poskytnutých půjček, výnosy z investičních fondů, dividendy z akcií a rovněž jsou zde zdaňovány podíly z účastí na podnikání spol. s ručením omezeným a sdružení podnikatelů.

Příjmy v této kategorii je možné snížit o výdaje na jejich dosažení (skutečné nebo paušální ve výši 51 EUR) a navíc od roku 2007 o zvláštní nezdanitelnou částku ve výši 750 EUR (příp. 1500 EUR pro manžele).

Příjmy z pronájmu (§ 21 EStG)

Zde je nutno upozornit na skutečnost, že se jedná o příjmy z pronájmu nemovitostí (domů i pozemků), nikoliv o příjmy z pronájmu movitých věcí. Imputované příjmy z užívání vlastní nemovitosti zdaňovány nejsou.

Ostatní příjmy (§§ 22-23 EStG)

V této kategorii se zdaňují zbývající příjmy, nezdaněné v jiných kategoriích příjmů. Jsou to třeba přijaté částky výživného. Dále případné příjmy z prodeje soukromého majetku a rovněž sem spadají poslancecké diety.

Příjmy ze závislé činnosti (§§ 19 -19a EStG)

V této kategorii jsou zdaňovány veškeré příjmy, které poplatníkovi plynou z pracovního či služebního poměru. Zdaňovány jsou tu i příjmy, které se odvozují od předchozího závislého zaměstnání, jako jsou různé druhy penzí. Penze ze zákonného starobního pojištění však do této kategorie nespádají. Náhrady mzdy jako je podpora v nezaměstnanosti zdanění nepodléhají, uplatní se u nich však tzv. „výhrada progresu“ podle § 32b EStG, kdy jsou zohledněny při volbě daňového pásma.

Přestože německá daňová teorie používá termín daň ze mzdy, považují za nutné zdůraznit, že se nejedná o žádnou zvláštní daň, ale pouze o jednu z technik výběru DPFO. Daň je v tomto případě zálohově odváděna zaměstnavatelem při výplatě mzdy. Mzdou se pro účely výpočtu DPFO rozumí jak peněžní tak i nepeněžní plnění plynoucí z pracovního poměru. Rovněž není určující, zda se jedná o pravidelné nebo mimořádné plnění ani zda jde o nárokové či dobrovolné plnění. Důležitým podkladem pro správné zjištění záloh na DPFO zaměstnavatelem je „mzdová karta“ zaměstnance. Tento dokument jej provází celým aktivním životem, jsou na něm zaneseny údaje relevantní pro zjištění záloh na DPFO a při změně zaměstnání ji musí zaměstnanec předat novému zaměstnavateli. Zaměstnanec na to má šest týdnů. Po uplynutí této lhůty mu budou vypočítávány zálohy na DPFO podle sazby pro 6. daňovou třídu, pokud neprokáže, že na nepředání karty nenese vinu. Mzdovou kartu dostávají pouze zaměstnanci, kteří mají trvalé bydliště v Německu nebo se na jeho území převážně zdržují.

Podle § 40a EStG u zaměstnanců s částečnými pracovními úvazky není nutno vyžadovat předání karty zaměstnancem. Daň je v tomto případě odváděna srážkou u zdroje sazbou 5% (pro zaměstnance v zemědělství) nebo 25% a průměrná hodinová mzda nesmí překročit 12 EUR.

V souladu s § 39a EstG může zaměstnanec požádat FÚ o zanesení dalších nepovinných údajů na mzdovou kartu a tím si snížit srážené zálohy na DPFO. Jde např. o odčitatelné částky na děti. Jinak je možno tato daňová zvýhodnění uplatnit až při daňovém přiznání.

Nízkopříjmová zaměstnání

V případě, že se jedná o nízkopříjmové zaměstnání dle předpisů o sociálním pojištění, je možné tyto příjmy zdaňovat paušální daní. V současnosti je tato hranice 400 EUR za měsíc u jednoho zaměstnavatele (při více zaměstnavatelích se příjmy nesčítají). Odvedením této paušální daně končí zdaňování těchto příjmů a dále se v případném daňovém přiznání neuvádí.

Pokud zaměstnavatel z těchto příjmů odváděl pojistné na penzijní pojištění, činí sazba paušální daně 2% hrubého příjmu. Pokud pojištění neodváděl je tato sazba 20 % hrubé mzdy a dále příspěvek solidarity a případná církevní daň.

Příjmy osvobozené od daně

V § 3 EStG najdeme příjmy, které jsou osvobozené od DPFO. Tento paragraf je velmi rozsáhlý, vnitřně se člení na dalších sedmdesát částí a ty dále do písmen. Společné těmto příjmům je, že jde o různé druhy sociálních transferů, jako:

- příjmy z nemocenského a zákonného úrazového pojištění;
- věcná plnění plynoucí ze zákonného pojištění;
- dávky v mateřství a v nezaměstnanosti;
- další kategorií, která nepodléhá zdanění jsou zákonné příplatky za práci přesčas, v noci, o víkendech a o svátcích.

Bližší podmínky tohoto osvobození jsou v § 3b EStG.

Sazba daně

Kolik jednotliví poplatníci na konec zaplatí na dani závisí na použité sazbě daně.

Sazba daně je progresivní a začíná od částky dané základní odčitatelnou částkou na poplatníka ve výši 7.664 EUR (15.328 EUR při společném zdanění manželů). Sazba daně je rozdělena na tři samostatná pásma dle výše příjmů.

V případě, že poplatník realizuje mimořádné příjmy (např. z prodeje části podniku, náhrady škod či příjmy z víceletého projektu), může požádat o zmírnění dopadu daňové progresy. V případě prodeje části podniku může jedenkrát v životě za určitých podmínek poplatník požádat o použití zvláštní sazby, která činí 56% průměrné daňové sazby na tento zisk. Není možné jít pod nejnižší daňovou sazbu. Určitými podmínkami se myslí:

- zisk nepřekročí 5 mil. EUR;
- poplatník překročil 55 let věku;
- poplatník je dle sociálních zákonů trvale pracovně neschopný;
- u určitých příjmů v zemědělství a lesním hospodářství je dále možné použít zvláštních sazeb v souladu s § 34b EStG.

Daň zaplacená v zahraničí na tam dosahované příjmy se započte na zjištěnou daň z příjmů.

Daňové pásmo

Velikost daňové sazby (její progresivita) se dělí do čtyř pásem v závislosti na výši zdanitelných příjmů.

- Daňové pásmo I. (nulové pásmo)

V případě, že zdanitelné příjmy poplatníka jsou nižší než 7.664 EUR, daň se nevyměří, lze tedy hovořit o nulové sazbě daně v tomto pásmu.

Poplatníci, kteří spadají do tohoto pásma, si u příslušného finančního úřadu mohou nechat vystavit potvrzení o nízkých zdanitelných příjmech. V této kategorii nacházíme zejména důchodce, studenty nebo zaměstnance s kratšími úvazky. Potvrzení jim pak platí tři roky, musí je však odevzdat, pokud pomínou podmínky pro jeho vystavení. Význam tohoto potvrzení je např. v situacích, kdy poplatník dosahuje kapitálové příjmy, které překračují základní nezdanitelnou částku v této kategorii, zároveň však ostatní příjmy má tak nízké, že by mu neumožnili čerpat ostatní daňová zvýhodnění. Potom mu není z těchto kapitálových příjmů strhávána daň srážkou u zdroje.

Daňové pásmo II. (pásmo progresse)

Nejnižší hranicí příjmů v této kategorii je již zmiňovaných 7.664 EUR. Vstupní daňovou sazbou je poté 15%. Pak dochází k jejímu růstu, nejprve na 24% od hranice zdanitelných příjmů 12.740 EUR a poté od hranice 12.740 EUR dochází k jejímu pozvolnému růstu až na 42%. Dá se říci, že v celém tomto pásmu roste sazba daně o 0,61 procentního bodu na každých 1.000 EUR zdanitelných příjmů. Daň v tomto pásmu je progresivní a je uplatňována klouzavá progresse.

- Daňové pásmo III. (pásmo proporcionální)

Při dosažení zdanitelných příjmů 52.152 EUR je poplatník zdaňován ve třetím pásmu. Daňová sazba je zde lineární ve výši 42 % (říká se jí špičková daňová sazba).

- Daňové pásmo IV. (daň z bohatství)

Od roku 2007 přibýlo ještě čtvrté pásmo, přesáhnou-li zdanitelné příjmy poplatníka 250.000 EUR (nebo 500.000 EUR u společně zdaňovaných manželů). Daňová sazba je zde 45%.

Daňová třída

Výše odváděné zálohy na daň ze mzdy, příspěvek solidarity a popř. církevní daň se u zaměstnanců odvozuje podle daňové třídy, která je zanesená na mzdové kartě. EStG počítá se šesti daňovými třídami. Zaměstnavatel nemusí ani provádět výpočty záloh na daň ze mzdy, protože jejich výši může zjistit z tabulky daně ze mzdy. Tabulka je rozdělena podle jednotlivých tříd.

- Daňová třída I.

Tato třída platí pro samostatně žijící zaměstnance, tj. svobodné, rozvedené a pro ovdovělé a trvale odloučené, příp. sezdané s druhým manželem žijícím v zahraničí, od roku následujícím po rozhodné události a nespádají přitom do daňové třídy II., III. nebo IV. U označení třídy může být uváděno ještě číslo podle počtu vyživovaných dětí.

- Daňová třída II.

Tato třída platí pro poplatníky z třídy I., pokud jsou zároveň samoživiteli a není v jejich bytě přihlášená žádná další dospělá osoba.

- Daňová třída III.

Tato třída platí pro společně žijící manžele, z nichž je pouze jeden výdělečně činný.

- Daňová třída IV. a V.

V případě, že jsou oba manželé výdělečně činní a žijí v jedné domácnosti, pak si mohou vybrat. Buď si oba zvolí daňovou třídu IV. nebo jeden (ten s vyššími příjmy) zvolí daňovou třídu V. a druhý z nich třídu III.

- Daňová třída VI.

Pokud má zaměstnanec více zaměstnavatelů, má také více mzdových karet. Každou další musí však označit daňovou třídou šest, která je nejnevýhodnější. Může ale zvolit postup, kdy si vybere jakou kartu jakému zaměstnavateli předloží, podle výše u něj dosahovaných příjmů.

Vzhledem k tomu, že systém německých daňových tříd není pro osoby z jiných systémů srozumitelný, je vhodné jej pro srozumitelnost doplnit následující tabulkou.

Změny nezdanitelných částek v EUR v závislosti na daňové třídě

Daňová třída	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.
Základní nezdanitelná částka	7.664	7.664	15.328	7.664		
Výdaje na zajištění, dosažení a udržení příjmů ze závislé činnosti uplatňované paušálem	920	920	920	920	920	920
Ostatní výdaje uplatnitelné paušálem	36	36	72	36	-	-
Zvýhodnění pro samoživitele	-	1.308	-	-	-	-
Nezdanitelná částka na dítě	5.808	5.808	5.808	2.904	-	-

Nezdanitelné částky na dítě jsou zohledňovány pouze při výpočtu církevních daní a příspěvku solidarity, nikoliv však při výpočtu daně ze mzdy.

Slevy na dani

Pro následující úlevy je společným znakem, že:

- se nesmí jednat o výkony na základě zaměstnaneckého poměru;
- na vykonané činnosti musí být vystaven daňový doklad, který bude uhrazen bankovním převodem (snahou je eliminace práce načerno).

Drobné pracovní poměry v domácnostech

Při využívání zaměstnanců v domácnostech může v daňovém přiznání snížit poplatník zaplacenou daň o:

- 10% výdajů na tyto práce, pokud jsou v kategorii nízkopříjmových zaměstnání, max. však o 510 EUR;
- 12% výdajů na tyto práce, pokud podléhají sociálnímu pojištění, max. však o 2.400 EUR

O drobný pracovní poměr v domácnosti jde, pokud se jedná o činnosti se vztahem k chodu domácnosti samé. Typicky např. příprava pokrmů, úklid, péče o zahradu.

Poskytování domácích služeb § 35a EStG

Okruh těchto služeb překrývá pracovní činnosti z předchozího odstavce. Jsou to činnosti, které obvykle vykonává jeden ze členů domácnosti. V tomto případě si poplatník může snížit vyměřenou daň o:

- 20% výdajů na tyto služby, max. však o 600 EUR (vyšší limity platí pro poplatníky se zvýšenou potřebou péče dle zvláštních zákonů).

Tyto služby mohou být na základě žádosti poplatníka u poplatníků, kteří dle sociálních zákonů (§ 14 Sociálního zákoníku) mají nárok na sociální úlevy. Dotčené služby musí být vykonány v domácnostech těchto poplatníků.

Typickým příkladem výdajů v této kategorii jsou výdaje na asistenční služby nebo např. výdaje na mytí oken.

Řemeslnické práce v domácnostech

Poslední možností snížení vyměřené daně z příjmů jsou řemeslnické práce v domácnostech. Jsou to soukromé výdaje poplatníka na renovaci, údržbu nebo modernizaci domácnosti poplatníka na území EU. Je dokonce možné uplatnit tyto výdaje i na pronajímanou nemovitost. Horní limit uplatnění těchto výdajů je 20% jejich objemu, max. však 600 EUR ročně.

Mezi druhy nákladů, které je možné odečíst, jsou mzdové náklady, pronájem strojů nebo cestovné řemeslníků, nejsou to však materiálové náklady. Tato odečitatelná položka je pěkným příkladem, jak lze pomocí daně z příjmů podporovat hospodářský růst eurozóny.

Podpora rodinné politiky v rámci DPFO

Příjmy poplatníků do výše životního minima a příspěvky na péči o dítě nejsou zdaňovány. Toho je dosaženo pomocí základních nezdanitelných částek. Příspěvek na péči je v současnosti 154 EUR měsíčně na první tři děti a na další děti ve výši 179 EUR. Při ročním zúčtování FÚ zkoumá, zda opravdu příjmy do výše životního minima a příspěvku na péči o dítě nebyly předmětem zdanění.

Nezdanitelné částky na dítě jsou zaznamenány na mzdové kartě, protože hrají roli při výpočtu vedlejších daní (církevní a příspěvku solidarity). Pro účely DPFO se zohledňují děti mladší 18 let vždy, nad 18 let pouze pokud jejich vlastní příjmy nepřekročí 7.680 EUR. Děti nad 18 ale pod 21 let se zohlední jen tehdy, pokud nejsou v zaměstnaneckém poměru a jsou vedeny jako uchazeči o zaměstnání. Děti nad 18 ale pod 25 let se zohlední pouze pokud:

- se vzdělávají k výkonu povolání;
- pokud jsou v max. 4 měsíční zvláštní přechodné lhůtě;
- nemohou nastoupit ke vzdělávání vinou nedostatečné kapacity škol;
- vykonávají tzv. dobrovolnický rok podle zvl. zákonů.

Při posuzování uznatelnosti dětí hraje určitou roli i vykonání vojenské či náhradní služby. U zdravotně postižených dětí, jejichž postižení existovalo před 25 rokem, výše uvedené limity neplatí a jsou zohledňovány i nadále.

Zjištění základu daně

Určité druhy příjmů jsou zdaňovány na bázi dosaženého zisku. Jedná se o příjmy ze zemědělského a lesního hospodaření, provozování živnosti a příjmy z nezávislé činnosti. Zdanitelný zisk může být zjištěn trojím způsobem: jako přírůstek stavu majetku podniku (§ 4 odst. 1 EStG), jako přebytek příjmů nad výdaji (§ 4 odst. 3 EStG) a konečně pomocí průměrných sazeb (§ 13a EStG).

Ostatní druhy toků jsou zdaňovány jako přijaté příjmy. Nejde pouze o peněžní příjmy, ale i o plnění věcná. Jde o doplněk předchozí skupiny zdanitelných příjmů zjištěných na ziskové bázi. Zdanitelná je z této skupiny ta část příjmů, která převyší daňově uznatelné výdaje na jejich zajištění, dosažení a udržení. Výdaje privátního charakteru jako je výživa nebo ošacení nemohou být až na výjimky uplatněny. Pokud má poplatník výdaje, které mají smíšený charakter, může je částečně uplatnit, pokud lze jednoznačně určit část neprivatní. Tyto výdaje je možné uplatnit buď ve skutečné výši nebo paušální částkou. Daňově uznatelné výdaje nám stanoví § 9 EStG, jde např. o:

- **Výdaje na dopravu mezi bydlištěm a pracovištěm**

Od roku 2007 jsou tyto výdaje uplatnitelné pouze v soukromé sféře. Dojíždějící zaměstnanci si mohou uplatnit počínaje 21. kilometrem vzdálenosti od místa bydliště k objektu zaměstnavatele 0,30 EUR na každý km. Denně mohou uplatnit jen jednu cestu. Maximálně mohou takto uplatnit 4.500 EUR, pokud využívají veřejné dopravy zdarma – nemohou si uplatnit žádné výdaje. Výdaje nad tuto hranici mohou poplatníci uplatnit pouze v případě použití vlastního vozidla. V případě použití letecké dopravy se uznávají výdaje ve skutečné výši. Zvláštní úprava platí pro postižené, kteří mohou za splnění určitých podmínek uplatnit výdaje až do jejich skutečné výše. Tyto náhrady výdajů na dopravu pokrývají veškeré náklady spojené s dopravou (parkování, náklady na opravu a od r. 2007 i náklady v případě nehody).

- **Náklady na péči o dítě**

Náklady na péči o dítě vynaložené za účelem získání příjmu mohou být uplatněny souběžně s odčitatelnou položkou na dítě. Dají se uplatnit vedle základní paušální částky 920 EUR cestou zapsání na mzdovou kartu finančním úřadem.

- **Členské příspěvky organizacím sdružujícím zaměstnance**
- **Náklady spojené s nalezením pracovního místa**

Náklady spojené s nalezením pracovního místa jsou daňově uznatelným nákladem, ať už bylo hledání úspěšné či nikoliv. Jsou to např. náklady na inzeráty, telefonáty nebo cestovné na pohovor s potencionálním zaměstnavatelem.

- **Náklady na vzdělání**

Jako uznatelné náklady nelze uplatnit náklady na prvotní získání kvalifikace. Uznatelnými by však mohly být, pokud by se jednalo o vzdělání jako předmět služebního poměru. Mimo tento případ jsou uznatelnými náklady na další vzdělávání v již vykonávané profesi a náklady spojené s rekvalifikací. Uznatelnými jsou jak přímé náklady (školné, učebnice) tak i náklady nepřímé (cestovné spojené se vzděláváním).

- **Cestovné při služebních cestách**

Do této kategorie uznatelných nákladů spadají rovněž jak náklady přímé (jízdné, ubytování, stravování) tak i náklady vedlejší (úschova zavazadel). Náklady lze uplatnit pomocí paušálních částek. Tyto částky jsou diferencovány podle délky služební cesty a dle toho, zda jde o zahraniční či domácí služební cestu.

- **Vícenáklady v odvětví dopravy a při nestálém místě výkonu práce**

Zaměstnanci v dopravním průmyslu, jako jsou např. strojvedoucí, taxikáři, řidiči nebo zaměstnanci s proměnlivým místem výkonu práce, jako jsou např. montéři nebo stavební dělníci, platí obdobné podmínky jako pro uznání nákladů při služebních cestách.

- **Další domácnost**

V případě, že zaměstnanec vykonává práci v místě, ve kterém nemá bydliště a v tomto novém místě si z pracovních důvodů drží byt či dům, může si svůj daňový základ snížit o náklady s tímto spojené a to jak o náklady na bydlení samotné, tak i o náklady spojené s cestou do místa svého trvalého pobytu.

- **Náklady na pracovní ošacení**

Základ daně lze snížit i o náklady na pořízení pracovního oblečení, jako jsou např. montérky, laboratorní plášť či uniforma a jejich údržbu. Tato výhoda se nevztahuje na běžné každodenní ošacení.

- **Náklady na stěhování**

Náklady na změnu bydliště v souvislosti s místem výkonu práce jsou uznatelné až do výše příspěvku stanoveného podle spolkového zákona o stěhovacích nákladech (nebo do skutečné výše, podle toho, co je nižší).

- **Náklady na pracovní prostředky**

Tyto náklady představují typicky pořízení nástrojů a jejich opravy, odborných knih nebo časopisů. Uznatelné jsou v daňovém období až do výše 410 EUR, nad tuto částku musí být zohledněna předpokládaná doba životnosti a náklady uplatňovány ve více obdobích.

- **Poplatky za vedení bankovních účtů**

Tyto poplatky je možné si odečíst, pokud jsou spojeny s převody v souvislosti s výkonem pracovní činnosti. Odečítají se buď ve skutečné výši nebo paušálem ve výši 16 EUR ročně.

- **Náklady na péči o dítě (§ 4f EStG)**

Náklady spojené s péčí o dítě mladší 14 let nebo o osobu zdravotně postiženou mohou být ze dvou třetin uznatelným nákladem, pokud jsou oba rodiče nebo samoživitel zaměstnaní. Stropem uznatelných nákladů je částka 4.000 EUR na dítě.

Daňově uznatelné výdaje na zajištění, dosažení a udržení příjmů mohou být uplatněny i paušálními částkami, pokud jejich prokazatelná výše není vyšší. Nejčastěji jde o:

- u příjmů ze závislé činnosti paušální částka 920 EUR na poplatníka. Jde-li o náhradu mzdy, je tato částka 102 EUR;
- u příjmů z kapitálového majetku je to na poplatníka 51 EUR (při společném zdanění manželů pak 102 EUR);
- při opakujících se příjmech jako jsou různé druhy penzí pak paušální odpočet 102 EUR na poplatníka;
- pro zdravotně postižené poplatníky je uplatňována paušální částka v rozmezí 310 EUR až 3.700 EUR v závislosti na stupni postižení.

Náklady, které přesahují paušální částky a v souhrnu jsou vyšší než 600 EUR si může zaměstnanec nechat od FÚ zapsat na svoji mzdovou kartu a zohledňovat již v průběhu roku při výpočtu záloh na DPFO.

Přírůstek stavu majetku podniku (§ 4 odst. 1 EStG)

Tento způsob je předepsanou metodou pro poplatníky s příjmy z provozování živnosti a ze zemědělského a lesního hospodaření, pokud jsou povinni vést účetnictví. Vedou-li účetnictví dobrovolně, pak musí tuto metodu zjištění zisku také povinně použít. Zisk je zde definován jako rozdíl mezi stavem majetku na začátku a na konci zdaňovaného období. Zjištěný rozdíl je nutno zvýšit o vyřazený majetek a naopak snížit o majetek nově vložený.

I v německé daňové teorii (§ 4 odst. 5 EStG) najdeme různé druhy nákladů, které nejsou z hlediska DPFO daňově uznatelné, jako:

- dary ve výši přesahující 35 EUR jednomu příjemci;
- náhrady při služebních cestách poskytnuté nad rámec zákona.

Přebytek příjmů nad výdaji (§ 4 odst. 3 EStG)

Tuto metodu mohou použít pouze poplatníci, kteří nemusí povinně užít předchozí způsob. Je to tedy doplňková metoda, v praxi používaná poplatníky s nízkými příjmy (nevedou účetnictví). Porovnávají jsou zde příjmy a výdaje podniku za zdaňované období.

Průměrné sazby (§ 13a EStG)

U některých poplatníků v zemědělství a lesním hospodářství je možné použít metodu zjišťování daňového základu pomocí průměrných sazeb.

Úprava základu daně

Neupraveným základem daně je tedy součet zjištěného zisku plus přebytky příjmů nad výdaji v jednotlivých příjmových kategoriích. Tento součet je možné dále upravovat o eventuelní daňovou ztrátu a o tři specifické odečitatelné položky. Jde o:

- odečitatelnou položku ve stáří: Daňoví poplatníci, kteří před začátkem roku 2005 dovršili 64. rok věku, si mohou snížit příjmy o 40%, nejvýše však o

1.900 EUR. Při tomto snížení se nepřihlíží k příjmům. Tato položka bude průběžně do roku 2040 odstraněna;

- odčitatelnou položku pro samoživitele: Samoživitelé mohou za splnění podmínek daných příslušnými zákony snížit své příjmy až od 1.308 EUR ročně;
- odečitatelnou položku pro zemědělské a lesní hospodářství: tito poplatníci si mohou příjmy z této kategorie snížit o 670 EUR (v případě manželů o 1.340 EUR). Odečíst si ji však mohou jen tehdy, pokud suma jejich zdanitelných příjmů nepřekročí 30.700 EUR (u manželů 61.400 EUR).

Zdanitelný příjem

Zdanitelným příjmem rozumíme základ zjištěný podle předchozích kapitol, upravený o odečitatelné položky na děti a o některé další položky. Souhrnně lze říci, že východiskem je zisk a přebytek příjmů nad výdaji v jednotlivých druzích příjmu. Tento součet se upraví o odčitatelné položky ve stáří, pro samoživitele a poplatníky v zemědělství. Následně se tento mezisoučet sníží o zvláštní výdaje, vícenáklady a další daňová zvýhodnění jako jsou přídatky na děti a tak je zjištěn zdanitelný příjem.

Daňová ztráta

Jako první krok se zohledňuje daňová ztráta z minulých období. Poplatník se může pokusit ztrátu až do výše 511.500 EUR zohlednit zpětně v minulém zdaňovacím období. Pokud není možné zohlednit daňovou ztrátu v příslušném období, přenáší se tato ztráta do období následujících, kde je ji možno odečíst při příjmech do 1 mil. EUR (u manželů do 2 mil EUR) neomezeně, nad tuto hranici do 60% příjmů.

Podle § 2a EStG je možné ztrátu vzniklou v zahraničí započítat proti příjmům rovněž dosaženým ze zdrojů v zahraničí.

Zvláštní výdaje dle § 10 EStG

Tyto zvláštní daňově uznatelné výdaje jsou v zákoně taxativně vymezeny. Maximální suma těchto zvláštních výdajů může činit 1.500 EUR ročně, přičemž tato částka může být zvýšena na 2.400 EUR u poplatníků, kteří sami v plné výši a po celý rok platili pojistné na veřejné zdravotní pojištění (neplatil je tedy za ně zaměstnavatel nebo stát).

Zaplacené pojistné

Stát se snaží podporovat aktivní přístup poplatníků k zajištění vlastní budoucnosti. Proto zaplacené pojistné snižuje daňový základ pro DPFO. Jedná se o pojistně na celou škálu druhů pojištění, např.:

- zákonné penzijní pojištění, starobní pojištění u zemědělských zajišťoven a u různých profesně orientovaných spolků;
- soukromé kapitálové životní pojištění;
- poj. pro případ nemoci, úrazové a odpovědnosti;
- poj. v nezaměstnanosti;
- poj. příjmů.

Aby u zaměstnanců nedocházelo ke strhávání nadměrných záloh na DPFO, mohou být tyto příspěvky paušální částkou 36 EUR měsíčně zohledňovány již v průběhu roku, nejedná se však o režim zapsání na mzdovou kartu FÚ, ale o paušální odpočet. Pokud toto pojistné překročí 600 EUR ročně, je možné je na mzdovou kartu zapsat.

Ostatní zvláštní výdaje (§ 10 EStG)

I tyto zvláštní výdaje odrážejí snahu státu podporovat vlastní iniciativu či aktivní zapojování do občanské společnosti. Jde o výdaje jako jsou např.:

- poskytnuté výživné rozvedenému nebo trvale odloučenému manželovi až do výše 13.805 EUR ročně;
- zaplacené církevní daně;
- Od 1.1.2006 je za určitých podmínek možné odečíst až 4.000 EUR na péči o dítě, i když tato péče nesouvisí s dosažením příjmů;
- výdaje na vlastní odborné vzdělávání do výše 4.000 EUR;
- 30% ze školného za dítě, na které jsou již konzumovány předchozí úlevy;
- příspěvky a dary na činnosti ve veřejném zájmu (církevní, výzkumné, obecní spolky);
- příspěvky a dary politickým stranám až do výše 1.650 EUR.

Podpora při bydlení ve vlastní nemovitosti

Poplatníci bydlící ve vlastní nemovitosti nebo majitelé bezúplatně na osobu blízkou k užívání přenechané nemovitosti mohou požádat po dobu osmi let od nabytí této

nemovitosti o podporu. Tato částka se rovněž nezapisuje na mzdové kartě.

Mimořádné výdaje (§ 33-33b EStG)

- **Vícenáklady**

Výdaje, které poplatníkovi vznikají a podstatně převyšují výdaje ostatních poplatníků s podobnými z pohledu DPFO relevantními charakteristikami, mohou být zahrnuty mezi výdaje snižující základ daně. Pokud s ostatními daňově uznatelnými výdaji překročí hranici 600 EUR, mohou být zapsány na mzdové kartě. U zdravotně postižených poplatníků se na kartu zapíší bez ohledu na tento limit.

- **Kvazipříspěvky na péči o dítě**

Pokud je poplatník povinován výživou jiné osoby a na tuto osobu nikdo neuplatnil odčitatelnou položku na dítě, může ji za určitých podmínek uplatnit tento poplatník. Na odčitatelnou částku ve výši 7.680 EUR ročně se však započtou vlastní příjmy vyživované osoby, pokud překročí částku 624 EUR.

- **Domácí péče**

V určitých případech starších nebo zdravotně postižených osob mohou tyto poplatníci zaměstnávající výpomoc v domácnosti odečíst částku 624 až 924 EUR

Správa a výběr daně

Daň je vybírána dvěma způsoby. Buď ve formě tzv. srážkové daně u zdroje nebo na základě vyplněného daňového přiznání. K zajištění řádného odvedení daně u poplatníků s příjmy ze samostatné činnosti slouží institut daňových záloh, které jsou splatné 10. března, 10. června, 10. září a 10. prosince aktuálního roku. Daň stanoví správce daně na základě minulého období příp. dle vlastního uvážení. Pokud tyto zálohy shledá poplatník příliš vysokými, je oprávněn požádat o jejich snížení. Tyto zálohy, sražená daň ze mzdy a sražené kapitálové daně jsou následně odečteny od vyměřené daně a výsledek je konečná daňová povinnost. Odvedením záloh na DPFO u příjmů ze závislé činnosti se bere tato daň jako uhrazená. Poplatník je nejpozději v prekluzivní lhůtě dvou let od data podání řádného daňového přiznání oprávněn požádat o vyúčtování sražených záloh na DPFO.

Poplatník, který má zdanitelné příjmy z jiných zdrojů než je závislá práce a tyto

příjmy jsou vyšší než základní nezdanitelné minimum, je povinen podat každoročně nejpozději 31. května daňové přiznání k DPFO. Pokud využije služeb daňového poradce nebo jde o osobu postiženou, může požádat o prodloužení této lhůty. Při nedodržení této lhůty může FÚ uvalit sankci až do výše 10% vyměřené daně (max. 25.000 EUR).

Správcem daně jsou jednotlivé finanční úřady. Z hlediska místní příslušnosti jde o finanční úřad v jehož okrese žije poplatník v době podání daňového přiznání. V případě více míst pobytu platí zásada převážného zdržování se. Pokud poplatník mění místo trvalého pobytu, musí se nahlásit u nového místně příslušného finančního úřadu a sdělit mu své daňové číslo.

Přiznání k DPFO je možné odevzdat jak klasicky na formuláři, který je k dispozici na FÚ nebo jej lze stáhnout z internetu, tak i prostřednictvím webové aplikace na adrese www.elster.de. K daňovému přiznání je potřeba přiložit doklady osvětlující uplatnění různých daňových zvýhodnění.

V zásadě platí, že každý by měl své příjmy přiznávat samostatně. Výjimkou z tohoto pravidla je společné zdanění manželů, kdy se manželé mohou rozhodnout, že podají společné přiznání, samostatně každý své „manželské“ přiznání pokud nežijí společně příp. zvláštní přiznání pro rok uzavření manželství (a tam platí fikce, že manželství nebylo uzavřeno).

Při společném zdanění manželů se jejich příjmy sečtou, vydělí se dvěma, pro výsledek se zjistí výše daně a tato výše se opět dvěma vynásobí. Tak dojde zpravidla k daňové úspoře, protože se vyhne daňové progresi. Pro odloučeně žijící manžele tento režim není připuštěn.

Klíčovou roli ve zjištění daňové povinnosti hraje stejně jako ve zbývajících dvou zkoumaných zemí daňové přiznání. Daň je odváděna ve formě:

Druh příjmu	Způsob odvedení daně		
	Zálohově u zaměstnavatele	Srážkovou daní	Na základě daňového přiznání
Samostatná činnost			X
Provozování živnosti			X
Zemědělská činnost			X
Příjmy z pronájmu			X
Závislá činnost	X		X
Příjmy z kapitálového majetku		X	X
Ostatní (zde např. podíl z penze)			X

Formou nezdanitelných částek nebo daňově uznatelných výdajů zůstanou nezdaněny:

- základní nezdanitelná částka k zajištění životního minima;
- výdaje nutné k dosažení příjmů;
- výdaje na sociální pojištění, tvorbu majetku, dary atd.;
- uznatelné výdaje z hospodářsko- a sociálněpolitických důvodů (např. subvence).

5. Právní úprava zdanění příjmů fyzických osob ve Slovenské republice

Legislativa

Základním a stěžejním zákonem upravujícím tuto problematiku ve Slovenské republice je zákon č. 595/2003 Sb. o dani z příjmů (dále jen zákon SR).

Konstrukce daně z příjmů fyzických osob v SR

Zdaňovací období

Základním zdaňovacím obdobím je kalendářní rok, zákon však připouští výjimky.

Poplatník

Definice poplatníka je téměř identická definici poplatníka v České republice, jak byla tato popsána výše. Jedinou formulační odlišností je skutečnost, že česká úprava pracuje s pojmem bydliště a slovenská s pojmem trvalý pobyt. Poplatníkem rezidentem s neomezenou daňovou povinností je osoba, která má bydliště na území Slovenské republiky nebo se na jeho území převážně zdržuje. Převážným zdržováním je myšleno alespoň 183 kalendářních dní v roce, souvisle i v několika obdobích. Do tohoto počtu se započítává každý i započatý den pobytu. Podrobnou úpravu najdeme v § 2 zákona SR.

Daňoví poplatníci – nerezidenti, mají daňovou povinnost upřesněnou v § 16 zákona SR. Jejich daňová povinnost je omezena na příjmy plynoucí ze zdrojů na území Slovenské republiky.

Předmět daně

Předmětem daně se v nejjednodušším vyjádření rozumí příjem poplatníka z jeho činnosti nebo z nakládání s jeho majetkem (§ 2 zákona SR). Vzhledem k výše zmíněné neomezené daňové povinnosti se jedná o celosvětové příjmy poplatníka.

I v úpravě zdaňování příjmů poplatníků ve Slovenské republice najdeme rozdělení jednotlivých druhů příjmů do několika kategorií. Jde o:

Příjmy ze závislé činnosti (§ 5 zákona SR)

V tomto dílčím základu se zdaňují příjmy:

- Příjmy ze současného anebo předcházejícího pracovněprávního vztahu, služebního poměru, nebo z obdobného vztahu, ve kterém je poplatník při výkonu práce pro plátce příjmu povinný dodržovat jeho pokyny či příkazy;
- příjmy za práci prokuristů, jednatelů s.r.o.;
- stejně jako v České republice je zde zdaňován i nehmotný příjem plynoucí od zaměstnavatele (např. 1% ze vstupní ceny vozidla, které zaměstnavatel poskytne zaměstnanci na soukromé a služební účely);
- cena nebo výhra přijatá zaměstnancem, který se zúčastnil soutěže vyhlášené zaměstnavatelem.

Dílčím základem v této kategorii je souhrn zdanitelných příjmů, které pojmově patří do této kategorie, snížený o poplatníkem zaplacené pojistné na veřejná pojištění.

Příjmy z podnikání, z jiné samostatné výdělečné činnosti a z pronájmu (§ 6 zákona SR)

Vymezení příjmů zdaňovaných v této kategorii je identické stejnému vymezení v České republice. Jedná se tedy o příjmy ze/z:

- zemědělské výroby, lesního a vodního hospodářství;
- živnosti;
- jiného podnikání podle zvláštních předpisů;
- společníků veřejné obchodní společnosti a komplementářů komanditní společnosti na zisku,

a dále příjmy z jiné samostatné výdělečné činnosti, pokud nejsou zdaňovány v kategorii § 5 zákona SR, jako jsou příjmy:

- z použití nebo z poskytnutí práv z průmyslového nebo jiného duševního vlastnictví včetně autorských práv a práv souvisejících s autorským právem, a to včetně příjmů z vydávání, rozmnožování a rozšiřování literárních a jiných děl na vlastní náklady;
- z činností, které nejsou ani živnostmi ani podnikáním.

Příjmy z kapitálového majetku (§ 7 zákona SR)

V této kategorii příjmů se stejně jako v české úpravě zdaňují příjmy plynoucí z držby kapitálového majetku. Zisk dosažený v případě jejich prodeje se zdaňuje v kategorii ostatních příjmů. Většina těchto příjmů je zdaňována formou srážkové daně u jejich plátce. V této kategorii se zdaňují například příjmy jako:

- úroky a ostatní výnosy z cenných papírů;
- úroky a jiné výnosy z poskytnutých úvěrů a půjček;
- dávky z důchodového připojištění;
- plnění z pojištění pro případ dožití se určitého věku.

Ostatní příjmy (§ 8 zákona SR)

V této poslední kategorii se daní příjmy, které nespádají do žádné z předchozích kategorií a příjmy nahodilé. Jde např. o

- příjmy z příležitostných činností včetně příjmů z příležitostné zemědělské výroby, lesního a vodního hospodářství a z příležitostného pronájmu movitých věcí;
- příjmy z převodu vlastnictví nemovitostí;
- příjmy z prodeje movitých věcí;
- příjmy z převodu cenných papírů;
- příjmy z převodu podílu na společnosti s ručením omezeným.

Do tohoto částečného základu daně se zahrnuje zdanitelný příjem snížený o výdaje prokazatelně vynaložené na jeho dosažení. Pokud výdaje spojené s jednotlivým druhem příjmy přesáhnou tento příjem, k rozdílu se nepřihlíží. K imputované práci poplatníka se rovněž nepřihlíží.

Základ daně

Daňovým základem je rozdíl, o který přesáhnou zdanitelné příjmy daňové výdaje při respektování věcné a časové souvislosti příjmů a výdajů. Zjistí se jako součet jednotlivých dílčích základů dle § 5 až 8 zákona SR. Jednotlivé dílčí základy (kromě příjmů ze závislé činnosti) je možné snížit o daňovou ztrátu.

Podkladem pro zjištění základu daně jsou účetní zápisy nebo daňová evidence (§ 17

odst. 1 zákona SR). Do základu daně rovněž nevstupují příjmy, u nichž se za splnění daňové povinnosti bere sražení daně u plátce příjmu (§ 17 odst. 3 písm. a) zákona SR).

Příjmy osvobozené od zdanění

Tento druh příjmů je sice předmětem zdanění daně z příjmů fyzických osob, je však od zdanění osvobozen tzn. jako by na něj byla aplikována nulová sazba daně. Jde zejména o příjmy:

- z prodeje bytu anebo obytného domu s nejvíc dvěma byty včetně souvisejících pozemků, pokud v něm měl prodávající trvalý pobyt nejméně po dobu dvou let bezprostředně před prodejem, kromě:
 1. příjmů z prodeje těchto nemovitostí, které byly zahrnutý do obchodního majetku, a to do pěti let ode dne jejich vyřazení z obchodního majetku a
 2. příjmů, které plynou poplatníkovi podle smlouvy o budoucím prodeji těchto nemovitostí uzavřené do dvou let od začátku trvalého pobytu v nich anebo do pěti let ode dne jejich vyřazení z obchodního majetku, i když kupní smlouva bude uzavřena až po dvou letech od začátku trvalého pobytu anebo po pěti letech ode dne jejich vyřazení z obchodního majetku.
- dávky, podpory a služby z veřejného zdravotního pojištění, individuálního zdravotního pojištění, sociálního pojištění, nemocenského zabezpečení a úrazového zabezpečení, důchody ze starobního důchodového spoření včetně plnění z tohoto spoření podle zvláštního předpisu a plnění z povinného zahraničního pojištění stejného druhu;
- plnění poskytovaná v rámci aktivní politiky trhu práce;
- přijaté náhrady škod;
- úroky z přeplatku na dani zapříčiněného správcem daně;
- výhry v loteriích a jiných podobných hrách provozovaných na základě povolení vydaného podle zvláštních předpisů.

Příjmy vyňaté z předmětu daně

V § 3 zákona SR najdeme rovněž příjmy vyňaté z předmětu daně z příjmů. Tyto příjmy tak nevstupují do základu daně. Předmětem daně například nejsou:

- příjmy získané darováním nebo děděním;
- přijatý úvěr či půjčka;
- přijaté dividendy;
- cestovní náhrady poskytované v souvislosti s výkonem závislé činnosti do výše stanovené zákonnými předpisy;
- pojistné placené zaměstnavatelem za zaměstnance na zákonná pojištění (zdravotní, sociální).

Nezdanitelná část základu daně

Slovenským specifikem je omezení daňového základu ve vztahu k násobkům životního minima. Podle § 11 odst. 2 zákona SR si poplatník, jehož základ daně se rovná nebo je nižší než 100-násobek sumy platného životního minima, nezdanitelná část základu daně ročně na poplatníka je suma odpovídající 19,2-násobku sumy platného životního minima a dále podle § 11 odst. 3 pokud je jeho základ daně vyšší než 100-násobek platného životního minima, nezdanitelná část základu daně ročně na poplatníka je suma odpovídající rozdílu 44,2-násobku platného životního minima a jedné čtvrtiny základu daně; pokud tato suma je nižší než nula, nezdanitelná část základu daně ročně na poplatníka se rovná nule.

Pokud však poplatník dosáhne daňového základu, který:

1. se rovná nebo je nižší než 176,8-násobek platného životního minima
 - a jeho manželka (manžel) žije s poplatníkem v domácnosti v tomto zdaňovacím období;
 - nemá vlastní příjem, nezdanitelná část základu daně ročně na manželku (manžela) je suma odpovídající 19,2-násobku platného životního minima;
 - má vlastní příjem nepřesahující sumu odpovídající 19,2-násobku platného životního minima, nezdanitelná část základu daně ročně na manželku (manžela) je rozdíl mezi sumou odpovídající 19,2-násobku platného životního minima a vlastním příjmem manželky (manžela);
 - má vlastní příjem přesahující sumu odpovídající 19,2-násobku platného životního minima, nezdanitelná část základu daně na manželku (manžela) se rovná nule;

2. je vyšší než 176,8-násobek platného životného minima

- a jeho manželka (manžel) žijící s poplatníkem v domácnosti v tomto zdaňovacím období;
- nemá vlastní příjem, nezdaniitelná část základu daně ročně na manželku (manžela) je suma odpovídající rozdílu 63,4-násobku platného životného minima a jedné čtvrtiny základu daně tohoto poplatníka; pokud tato suma je nižší než nula, nezdaniitelná část základu daně ročně na manželku (manžela) se rovná nule;
- má vlastní příjem, nezdaniitelná část základu daně ročně na manželku (manžela) je suma vypočítaná podle prvního bodu, snižená o vlastní příjem manželky (manžela); pokud tato suma je nižší než nula, nezdaniitelná část základu daně ročně na manželku (manžela) se rovná nule.

V souladu s reformami pojistných systémů, které byly na Slovensku již provedeny, nejsou zdanitelnými částkami základu daně (do výše 12.000 Sk za každý z těchto druhů výdajů) ani výdaje vynaložené na:

- příspěvky na doplňkové důchodové spoření podle zvláštního zákona;
- finanční prostředky na účelové spoření;
- pojistné na životní pojištění.

Sazba daně

Sazba daně je 19% ze základu daně sníženého o daňovou ztrátu a o nezdaniitelné části základu daně (§ 15 zákona SR). Slovensko tedy rovněž opustilo dlouhou dobu praktikovanou progresivní sazbu daně z příjmů.

Minimální daňová povinnost a zaokrouhlování

Minimální vypočtená daňová povinnost musí však činit 500 Sk, jinak se daň podle § 46 zákona SR nevybere (ani neplatí).

Základ daně, nezdaniitelné části základu daně, daňový bonus, zdanitelná mzda, daň a zálohy na daň se podle § 47 odst. 2 zákona SR zaokrouhlují na celé koruny dolů.

Správa a výběr daně

Daňové přiznání

Základní metodou výběru daně je výběr daně na základě vyplněného daňového přiznání. Myslím si, že tato cesta je nejobvyklejší nejenom v popisovaných zemích, ale i na celém světě. Zákon SR ji upravuje v § 32 a n. Lhůta k podání daňového přiznání je stejná jako v ČR a podle § 49 odst. 2 zákona SR činí tři měsíce od skončení zdaňovacího období. Ve stejné lhůtě je pak i daňová povinnost splatná.

Okruh poplatníků povinných podat daňové přiznání je v realitách Slovenské republiky opět navázán na hodnoty životního minima. Dobrovolné daňové přiznání nemá žádná omezení. Daňové přiznání tak musí podat každý poplatník, který dosáhne příjmů rovnajících se 50-ti násobku životního minima, nebo pokud vykazuje daňovou ztrátu (pak vždy). Do sčítaných příjmů pro účely podání daňového přiznání se nezahrnují příjmy, u nichž byla daňová povinnost splněna srážkou u zdroje. Daňové přiznání samozřejmě nepodává poplatník, který má pouze příjmy ze závislé činnosti.

Zálohy na daň z příjmů

Zálohy na daň z příjmů je povinen platit poplatník, jehož poslední známá daňová povinnost byla vyšší než 50.000 Sk. Zálohové období je přitom oproti zdaňovacímu období posunuto o lhůtu k podání daňového přiznání. Zálohy se platí buď čtvrtletně ve výši jedné čtvrtiny poslední známé daňové povinnosti, pokud tato nepřekročila 500.000 Sk, nebo měsíčně ve výši jedné dvanáctiny poslední známé daňové povinnosti, pokud tato překročila 500.000 Sk.

Specifický režim záloh se uplatní u poplatníků, kteří mají výlučně příjmy ze závislé činnosti (§ 35 a n. zákona SR). V tom případě poplatník podepíše u zaměstnavatele (plátce) prohlášení dle § 36 zákona SR o splnění podmínek přiznání daňového bonusu a odpočtu základní nezdanitelné částky na poplatníka a plátce bude za něj odvádět zálohy na daň z příjmů fyzických osob. Při výpočtu čisté mzdy zaměstnavatel zohledňuje alikvotní část daňového bonusu. Některé úlevy (jako např. na druhého z manželů poplatníka) nelze uplatňovat v alikvotní výši, ale pouze v ročním zúčtování záloh. Sazba zálohy na daň z příjmů je 19% zdanitelné mzdy.

Jak bylo naznačeno v předchozím odstavci, u poplatníků, kteří mají pouze příjmy ze závislé činnosti a nemusejí tedy podávat vlastní daňové přiznání, provede nejpozději do

31. března roku následujícího po zdaňovacím období zaměstnavatel zúčtování daně. V tomto zúčtování daně zohlední plátce veškeré zaplacené zálohy na daň z příjmů fyzických osob a dále veškeré daňové úlevy, které poplatník neuplatnil nebo nemohl uplatnit v průběhu zdaňovacího období. Výsledkem je daňový nedoplatek nebo přeplatek. Z důvodů vlivu úlev, které není možné čerpat v alikvotní výši v průběhu zdaňovacího období je častější situací daňový přeplatek.

Podkladem ke správnému vypočítání daňové povinnosti u zaměstnance jsou mzdové listy, které jsou obdobou daňových karet, o kterých jsem se zmiňoval při popisu zdaňování příjmů fyzických osob v SRN.

Daň vybíraná srážkou u zdroje

Další cestou jak zabezpečit pro stát daňový výnos, je vybírat daň srážkou u zdroje příjmů. Vzhledem ke sjednocení sazeb daně, kterým bylo dosaženo odstranění různých distorzí v chování poplatníků DPFO, je sazba daně v souladu s § 15 zákona SR 19%.

Srážkou u zdroje se vybírá daň z příjmů např.:

- u některých zdanitelných příjmů poplatníků s omezenou daňovou povinností;

u všech kategorií poplatníků pak u příjmů, pokud jde o:

- úrok, výhru anebo jiný výnos plynoucí z vkladů na vkladních knížkách, z peněžních prostředků na běžných účtech, ze stavebního spoření a z vkladových účtů;
- výnos z podílových listů, výnos z vkladových certifikátů, depozitních certifikátů a z vkladových listů;
- dávku z doplňkového důchodového spoření podle osobitného předpisu;
- příjem autorů za příspěvky do novin, časopisů, rozhlasu anebo televize, pokud nejde o umělecký výkon;
- příjem ze závislé činnosti plynoucí poplatníkovi od zaměstnavatele, který je plátcem daně, jehož úhrnná výška od tohoto zaměstnavatele nepřesáhne za kalendářní měsíc úhrnnou sumu 5.000 Sk a u kterého si tento poplatník při výpočtu záloh na daň z příjmů ze závislé činnosti neuplatňuje nezdanitelné části základu daně.

V některých případech (např. pokud jsou poplatníci daňoví nerezidenti) je provedením srážkové daně splněna daňová povinnost, v jiných případech se srážková daň bere za zálohu na budoucí daňovou povinnost.

Zajištění daně

Správce daně může plátcům příjmů uložit, aby při jejich vyplácení srazili část ve výši poloviny daňové sazby (tj. 7,5%) z tohoto příjmu jako zajištění daně. Toto zajištění se bere jako záloha daně. Mimo rozhodnutí správce daně je tento institut obligatorní pokud je příjem vyplácen nerezidentům (§ 44 odst. 2 zákona SR), neboť je u nich zvýšené nebezpečí neodvedení daně.

V případě, že poplatník nepodá řádné daňové přiznání, může správce daně rozhodnout, že tímto zajištěním daně je splněna daňová povinnost.

Úprava vypočtené výše daně

Daňový bonus

Slovenská republika, stejně jako Česká republika, zakomponovala do systému daně z příjmů prvky rodinné politiky. Jedním z nich je v § 33 zákona SR upravený daňový bonus. Konstrukce je obdobná daňovému bonusu v ČR. Podle zásady, že každá štědrost má své hranice, může výhod daňového bonusu požívat pouze poplatník s neomezenou daňovou povinností s trvalým pobytem na území Slovenské republiky (§ 33 odst. 10 zákona SR).

Tak si může poplatník, který má zdanitelné příjmy alespoň ve výši 6-ti násobku minimální mzdy snížit vypočtenou daňovou povinnost o daňový bonus na každé vyživované dítě žijící s ním v jedné domácnosti. Současná výše tohoto bonusu je 6.480 Sk ročně na každé vyživované dítě. Pokud je podmínka pro uplatnění bonusu splněna jen z části, je možné jej rovněž uplatnit pouze v poměrné výši.

Daňový bonus lze logicky uplatnit pouze do výše vypočtené daňové povinnosti. V případě, že by byl daňový bonus vyšší než tato povinnost, vyplátí jej poplatníkovi příslušný finanční úřad v režimu vrácení daňového přeplatku.

Daňová asignace

Úprava zdaňování příjmů ve Slovenské republice adaptovala zajímavý systém

participace poplatníků na rozpočtovém určení jejich daňové povinnosti. Je jí daňová asignace upravená v § 50 zákona SR.

Poplatník může stanoveným postupem určit, na jaké účely budou použity až 2% jeho daňové povinnosti. Tento systém je příznačný pro země se silnou církevní tradicí, na území bývalé ČSFR však nebyl využíván. Myslím si, že jde o dobrou myšlenku, plně slučitelnou s moderními trendy posilování občanské společnosti a autonomie rozhodování obyvatel.

Možnosti daňové asignace nejsou však bezbřehé, přesto dostatečné. V souladu s § 50 odst. 4 zákona SR, je možné určit příjemcem části daňové povinnosti subjekt, který je:

- občanské sdružení;
- nadace;
- neinvestiční fond;
- nezisková organizace poskytující všeobecně prospěšné služby;
- účelové zařízení církve a náboženské společnosti;
- organizace s mezinárodním prvkem.
- Slovenský Červený kříž.

Zároveň však zákonodárce v § 50 odst. 5 normuje i předmět činnosti u oprávněných asignantů, kterými jsou:

- ochrana a podpora zdraví; prevence, léčba, resocializace drogově závislých v oblasti zdravotnictví a sociálních služeb;
- podpora sportu dětí, mládeže a občanů zdravotně postižených;
- poskytování sociální pomoci;
- zachování kulturních hodnot, a
- podpora vzdělávání.

Oprávnění příjemci jsou zapsáni v centrálním registru příjemců vedeném Notářskou komorou Slovenské republiky.

6. Závěr

Co se týče jednotlivých daňových úprav, jsou si velmi blízké. Všechny tři země jsou z oblasti kontinentálního evropského práva a mají podobný historický vývoj. Německá úprava je velmi důkladná, samotný zákon je několikanásobně obsáhlejší než obě další zkoumané daňové úpravy. Tato obsáhlost je vyvolaná velkým množstvím výjimek a zvláštních úprav, proto bych daňové zákony České republiky a Slovenské republiky hodnotil jako uživatelsky srozumitelnější.

Ve všech zkoumaných úpravách lze vysledovat totožné principy (při výkladu principů nesmí být opomenuta omezená daňová povinnost nerezidentů, která je ovšem výjimkou). Jde zejména o tyto:

- Princip pravidelnosti

Tento princip je třeba spatřovat ve skutečnosti, že se zdaňování příjmů opakuje v cyklech určených zdaňovacím období.

- Princip univerzality

Dani z příjmů podléhají všechny fyzické osoby dosahující příjmů na území dotčených států. Tyto jednotlivé fyzické osoby jsou poté zdaňovány za respektování zásady individuálního zdanění, tj. každý za svůj daňový základ, neexistují žádné např. rodinné součty.

- Princip úplnosti

Tento princip znamená, že zdanění podléhají veškeré příjmy. Daňový předmět je rozdělen na dostatečný počet druhů příjmů, aby žádný z dosahovaných příjmů nebyl opomenut. Přičemž příjmy se zdaňují v jejich nominální hodnotě, neuvažuje se vliv inflace mezi jejich dosažením a okamžikem podání daňového přiznání. Rovněž je dodržována realizační zásada, podle které se zdaňuje příjem až po jeho dosažení na trhu, nikoliv tedy skryté příjmy dosažené změnou hodnoty držení statku.

- Princip horizontální spravedlnosti

Tento princip říká, že poplatníci se stejnými zdanitelnými příjmy, zaplatí stejnou částku daně.

- Princip vertikální spravedlnosti

Tento princip je typický pro země, kde je pásmová progresivní sazba daně. Ze zkoumaných zemí si tuto sazbu daně ponechalo již jen Německo, Slovenská republika i Česká republika tento princip opustily v posledních reformách.

Ve zkoumaných úpravách je však možné najít i rozdíly. Tak třeba Česká republika a Slovenská republika se vydávají na cestu jedné sazby daně z příjmů fyzických osob. Po této volbě ztrácí smysl společné zdanění manželů, jelikož daňová funkce má lineární průběh a na tomto poli není možné realizovat žádnou úsporu. Praktikování společného zdanění manželů však přetrvává v zákonné úpravě německé, kde nachází svůj smysl ve vyrovnávání účinků progresivity daňové sazby.

Zároveň dochází vlivem nižší jednotné daňové sazby (která bude navíc v případě České republiky ještě dále klesat) k poklesu daňové kvóty. To je v souladu s neokonzervativními postuláty, které kladou důraz na snižování přímých daní na úkor daní nepřímých. Nižší přímé daně tak posilují ochotu obyvatel pracovat a těžiště zdanění se přesouvá k daním nepřímým. Jinými slovy je podporována ekonomická aktivita obyvatel. K jediné sazbě daně z příjmů se přiklonila i Slovenská republika.

Zároveň však jak u České republiky, tak i u Slovenské republiky vidíme menší snahu pomocí různých úlev zvyšovat pracovní aktivitu obyvatelstva. Jako příklad lze uvést propracovaný systém úlev pro zaměstnance v Německu typu započítávání nákladů na dopravu do práce nebo nákladů na zvyšování kvalifikace hrazené samotným poplatníkem – zaměstnancem.

Prvkem, který se naopak opakuje v různých formách ve všech zkoumaných úpravách a je v nich z historického pohledu pevně zakotven, je mechanismus podpory rodinné politiky. Toto je vyvolané demografickým vývojem v zemích Evropy, kdy dochází k postupnému stárnutí populace a zároveň přirozené přírůstek obyvatelstva nedokáží vyrovnávat přirozené úbytky.

Slovenská republika, byť se přiklonila k aplikaci rovné sazby daně, nepracuje s pojmem superhrubé mzdy. Systém odvodů tak není natolik otevřený a pro poplatníky srozumitelný jako systém v ČR. Daň tedy také není odváděna ze zaplaceného pojištění.

Je velmi těžké vynést jednoznačný výrok o tom, která ze zkoumaných úprav je nejlepší. Velmi záleží totiž na tom, z pozice jakého uživatele dané úpravy hodnotíme. Zatímco poplatník, který má znalosti daňových předpisů, dokáže v německé úpravě najít

velké množství zvýhodnění, tak poplatník bez těchto znalostí bude mít problémy se řádným vyplněním daňového přiznání. Zároveň platí také přímá úměra, kdy s rostoucím počtem výjimek a zvláštních úprav roste i možnost daňových úniků nebo se přinejmenším otevírají dokořán dveře daňové optimalizaci. Pokud bych tedy měl soudit z hlediska běžného uživatele, zřejmě bych dal přednost jistotě, kterou skýtají daňové úpravy České a Slovenské republiky.

7. Použitá literatura

1. Zákon č. 586/1992 Sb. O daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů
2. Zákon o daních z příjmů v úplném znění vyhlášeném dne 19.10.2002 ve sbírce spolkových zákonů v částce 4210 z r. 2003, ve znění pozdějších novel;
3. Zákon č. 595/2003 Z.z., o dani z příjmov;
4. Květa Kubátová: Daňová teorie a politika (Eurolex Bohemia; r.v. 2000);
5. Zuzana Rylová, Zlataše Tunkrová, Ivo Šulc, Zdeněk Krůček: Daňové zákony 2008 (Computer Press, a.s., Brno; r.v. 2007);
6. Prof. Dr. Joachim Lang: Einkommen- und Bilanzsteuerrecht (Universität zu Köln; 2007);
7. [Http://www.mesec.cz/clanky/rovna-dan-teoreticky-zaklad-pro-snizeni-dani/](http://www.mesec.cz/clanky/rovna-dan-teoreticky-zaklad-pro-snizeni-dani/)
8. Důvodová zpráva ke změně zákona o daních z příjmů;
9. Výstup expertní skupiny Ministerstva financí z července 2006 s názvem „Zdanění příjmů a majetku v ČR“;
10. Einkommen und Lohnsteuer (BMF; 2007);
11. Begleitbroschüre für Lehrerinnen und Lehrer, Steuersystem (Arbeitsgemeinschaft Jugend und Bildung e.V. Berlin, in Zusammenarbeit mit Bundesministerium der Finanzen, 2006);

8. Použité zkratky

A n.	a následující
BMF	německé spolkové ministerstvo financí
ČR	Česká republika
DPFO	daň z příjmů fyzických osob.
EStG	zákon o dani z příjmu
EUR	Euro
FO	fyzická osoba
FÚ	finanční úřad
MFČR	Ministerstvo financí České republiky
n.a.	není k dispozici
Sk	slovenská koruna
SR	Slovenská republika
SRN	Spolková republika Německo
Zákon	zákon č. 586/1992 Sb. O daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů
Zákon SR	zákon č. 595/2003 Z.z. o dani z příjmov, ve znění pozdějších předpisů
ZSDP	zákon č. 337/1992 Sb. o správě daní a poplatků